

به نام خدا
جزوه و سوالات درس سرقت علمی (ویژه هیات علمی - ۸ ساعت)

دوره :
سرقت علمی

مدرس:
دکتر علیرضا سلوکدار

تاریخ:
اسفندماه ۱۳۹۴

به نام خدا

سرقت علمی - ادبی (Plagiarism)

امروزه با پیشرفت روز افزون علم، انتشار آثار علمی نیز اهمیت ویژه ای یافته است. بطوریکه یکی از معیار های پیشرفت علمی کشورها، چاپ مقالات در مجلات معتبر می باشد. در این میان رعایت اصول اخلاقی و علمی در تهیه متون علمی از جمله مقالات بسیار حائز اهمیت می باشد. متأسفانه عدم آشنایی دانشجویان و محققان با این اصول موجب پدیده نامبارک سرقت علمی گردیده است. چه بسیارند مولفان مقالاتی که ناخواسته به علت عدم آشنایی با سرقت علمی و علل آن خسارت معنوی و حتی مادی دیده اند.

آنچه در تهیه متون علمی بسیار حائز اهمیت است، استفاده از مطالعات و پژوهشهای قبلی مرتبط با موضوع مورد تحقیق می باشد که نقش فوق العاده ای در فرایند تحقیقات دارد. لذا لازم است مولف مهارت و آشنایی کامل نسبت به نحوه بیان مطالب دیگران در آثار خود داشته باشد. عدم آشنایی با این اصول و تکنیکها باعث سرقت علمی ناخواسته دانشجویان و محققان در تهیه متون پایان نامه ها، مقالات و گزارشات علمی می گردد. بنابراین لازم است، اساتید با انواع حالت های وقوع سرقت علمی و روشهای جلوگیری از ارتکاب خواسته یا ناخواسته آن آشنا بوده و آگاهی کافی نسبت به راهها و روشهای جلوگیری از وقوع آن و نیز شناسایی موارد سرقت صورت گرفته داشته باشند. این امر موجب می شود تا اساتید با رعایت دستورالعملهایی مانع از وسوسه و وقوع سرقت علمی توسط دانشجویان گردند. در نتیجه لازم است مدرسان آشنایی کافی نسبت به نحوه صحیح بیان نقل قولها، پارافریز و خلاصه نویسی داشته باشند و روشهای صحیح ارجاع به منابع در متون علمی را آموزش دیده باشند. همچنین بتوانند با استفاده از نرم افزارها و وب سایتها درصد تشابه متون علمی را بررسی نمایند.

اهداف دوره آموزشی

اهداف جزئی: آشنایی با نحوه صحیح یادداشت برداری از منابع علمی - روشهای صحیح ارجاع به منابع در متنهای علمی - آشنایی با نحوه صحیح نقل قول، پارافریز، خلاصه نویسی - راههای جلوگیری از وقوع سرقت علمی در دانشجویان - آشنایی با نحوه استفاده از وب سایتها و نرم افزارهای تشخیص سرقت علمی

مقدمه :

با توجه به افزایش روزافزون سرقت علمی- ادبی در دنیا ی امروزی، مراکز علمی و تحقیقاتی اهمیت خاصی برای این موضوع قائل هستند. در این راهنما در نظر داریم با تکیه بر ۳ موضوع ذیل، شما را با سرقت علمی- ادبی بیشتر آشنا نماییم که عبارتند از :

- ۱) آشنایی با مفهوم سرقت علمی- ادبی و اهمیت آن
- ۲) آشنایی با شیوه های متداول سرقت علمی- ادبی
- ۳) چگونگی رخ دادن سرقت علمی- ادبی و راههای اجتناب از آن

تعاریف واژه ها

- جعل (Fabrication) : ساخت داده و نتایج و ثبت و گزارش آنها
- تحریف (Falsification) : دستکاری روش کار، ابزار و یا تغییر و حذف داده ها و نتایج، بطوری که تحقیق به عنوان یک مطلب ثبت شده، مشخص نگردد.
- سرقت ادبی (Plagiarism): تصاحب و تملک ایده ها، نتایج، کلمات بدون ذکر نام و اعتبار صاحب اثر

تاریخچه سرقت علمی - ادبی

- «دستبرد علمی» و اصطلاحاتی مانند دزدی یا سرقت علمی، ادبی یا فکری در فارسی، در برابر واژه Plagiarism به کار می‌روند.
- کاربرد این واژه در مفهوم «دزدی ادبی» را به «مارکوس والرئوس مارتیلیوس» شاعر هجوسرای رومی سده نخست میلادی نسبت داده‌اند. وی خود را ارباب و صاحب و کلمات را برده خویش می‌دانست و به کسانی که اشعار وی را به نام خود عرضه می‌کردند، لقب *plagiarius* (به معنای بچه دزد، غارتگر، فریب دهنده) داده بود.
- سرقت ادبی در تمام کشورهای دنیا وجود داشته و وجود خواهد داشت.
- مانند ناخالصی هر مورد دیگری در جهان هستی، پژوهش و علم هم، دارای آفت هایی هستند.
- در گذشته به دلیل آنکه سیستم جستجوی الکترونیکی کاملی برای شناسایی موارد تخلف علمی در دنیا وجود نداشت. به رغم آنکه در همه جای دنیا تخلف علمی انجام می‌شد، اما موارد آن خیلی به سختی کشف می‌گردید.

۱- آشنایی با مفهوم سرقت علمی- ادبی (Plagiarism) و اهمیت آن**۱-۱- سرقت علمی- ادبی چیست ؟**

سرقت علمی- ادبی استفاده از ایده ها و عبارات دیگران، به عنوان ایده و عبارات خویش و در واقع نوعی دستبرد فکری یا ایده دزدی است. سرقت علمی- ادبی می‌تواند شامل طیف وسیعی از دستبردهای آگاهانه تا کپی

کردن اتفاقی مطالب دیگران باشد. پس ضروری است پژوهشگران، آگاهی لازم جهت اجتناب از آن را داشته باشند. با اینکه سرقت علمی- ادبی سابقه تاریخی دارد، در سالهای اخیر به علت به وجود آمدن شکل‌های مختلف تکنولوژی اطلاعات، این موضوع مجدداً مورد بحث قرار گرفته است.

۲-۱- چرا نیازمند شناخت سرقت علمی- ادبی هستیم؟

به عنوان عضوی از جامعه علمی، از ما انتظار می رود مسائل اخلاقی را در این جامعه رعایت کنیم که یکی از آنها، ذکر ایده ها، عبارات و مفاهیمی است که آگاهانه از دیگران وام گرفته ایم. واضح است که شما بدون وام گرفتن از عبارات و یا ایده های دیگران نمی توانید متن علمی بنویسید ولی مهم است که بدانید چقدر از متون قدیمی یا جدید استفاده کرده اید.

بخشی از این مهم با "شناخت منابع" انجام می شود که می تواند به شکل نقل قول در متن، پاورقی یا نوشته های پایانی باشد و عامل افتراق متون علمی از سایر متون است و در واقع به عنوان بخشی از قدرت تحقیقات علمی محسوب می گردد.

۳-۱- چرا سرقت علمی- ادبی غیر اخلاقی است؟

سرقت علمی- ادبی، حداقل به ۳ دلیلی که در پی آمده، غیر اخلاقی است:

- ۱- نوعی دستبرد است، چرا که شما ایده ها و عبارات دیگران را که بخشی از دارایی عقلانی آنهاست می دزدید و به اسم خودتان عرضه می کنید.
 - ۲- زیرا فردی که اقدام به سرقت علمی- ادبی می نماید از این عمل خویش سود می برد.
 - ۳- مدرک تحصیلی، نشانی از توانایی و دانش صاحب آن است، اگر فرد با تکیه به این مدرک و بدون احراز شرایط واقعی علمی در جایی استخدام شود، می تواند برای دیگران خطرناک باشد.
- شکی نیست که بعضی دانشجویان از دسترنج علمی دیگران استفاده می کنند تا برای خودشان اعتبار بیافرینند ولی اغلب این سرقت های علمی- ادبی اتفاقی است و اگر دانشجویان بیشتر مراقب نوشته ها و تحقیقات خود باشند قابل پیشگیری است.

نمونه های سرقت علمی- ادبی که مستلزم مجازات می باشند:

این موارد عبارتند از:

- کپی کردن مستقیم کار دیگران شامل ایده ها، مفاهیم، پروپوزال طرح تحقیقاتی، مقاله، گزارش (منتشر شده یا نشده)، کار هنری، طراحی، برنامه کامپیوتری، وب سایت، اینترنت و سایر منابع الکترونیک و همچنین تحقیقات دیگران یا تحقیق خود فرد بدون اطلاع رسانی مناسب مطابق مقررات.
 - نقل قول بدون استفاده از علامت نقل قول
 - استفاده از کار دیگران با تغییرات کوچکی که معنا و شکل و ایده اصلی، بدون تغییر باشد.
 - ذکر منابعی که فرد شخصاً آنها را مطالعه نکرده است.
 - قرار دادن اجزای مختلف پروژه ها در کنار هم و ارائه آن به عنوان کاری جدید و یکپارچه.
 - اعلام نقش داشتن در یک کار گروهی، بیش از آنچه که واقعاً در آن کار موثر بوده است.
 - اعلام انجام کار پژوهشی به صورت مستقل، در حالی که سایر افراد نیز در آن، نقش جدی داشته اند.
 - استفاده از ایده یا عبارات دیگران حتی به شکل شفاهی، بدون ذکر مأخذ.
- به عنوان یک اصل کلی شما نباید از کار دیگران به نام خودتان استفاده کنید و می بایست امکان دسترسی آسان به داده های جمع آوری شده و ایده های بکار گرفته شده توسط شما در صورت درخواست مراجع ذیصلاح

وجود داشته باشد. مجازات های سرقت علمی- ادبی در برخی مراکز علمی شامل اخطار، دوره های بازآموزی، رد شدن آن تحقیق و اخراج از دانشگاه به زمان های متفاوت و طبق آیین نامه های مربوطه می باشد.

۲- آشنایی با شیوه های متداول سرقت علمی- ادبی (Plagiarism)

اکثر دانشجویان، سرقت علمی- ادبی را به صورتی غیر عمدی انجام می دهند. اعتماد بیش از حد به کار دیگران و عدم اطمینان به آنچه خود انجام می دهیم از مهمترین دلایل انجام سرقت علمی- ادبی می باشد، اما در هر صورت هر دو نوع سرقت علمی- ادبی عمدی و غیرعمدی، نقض مقررات محسوب می گردد.

شایعترین روشهای انجام سرقت علمی- ادبی :

- ۱) دانلود یک موضوع از یک منبع اینترنتی و ارائه آن به عنوان کار خود.
- ۲) خریدن ، سرقت یا قرض گرفتن یک موضوع و ارائه آن به عنوان کار خود.
- ۳) کپی کردن یک قسمت از یک کتاب ، مقاله یا وب سایت و ارائه آن به عنوان کار خود.
- ۴) کپی کردن ، برش و چسباندن یک متن از یک منبع الکترونیکی و ارائه آن به عنوان کار خود.
- ۵) استفاده از عین جمله یا پاراگراف از شخص دیگر (تالیف ، مقاله ، کتاب ، سخنرانی ، وب سایت ، روزنامه) بدون استفاده از گیومه و آدرس دهی مناسب .
- ۶) استفاده از عین عبارات شخص دیگر با آدرس دهی مناسب ولی بدون استفاده از گیومه.
- ۷) استفاده از ایده دیگران با عبارات خود و بدون اشاره به منبع ایده.
- ۸) استفاده از ایده خود اما با تکیه زیاد به عبارات و جملات شخص دیگر بدون آدرس دهی مناسب.
- ۹) استناد بیش از حد به جملات دیگران که منجر به استفاده مکرر از نقل قولهای طولانی می گردد (حتی با استفاده از گیومه و آدرس دهی دقیق).

۳- چگونگی رخ دادن سرقت علمی- ادبی (Plagiarism) و راههای اجتناب از آن :

۱-۳- عدم بکارگیری تفکرات خود:

از توقعات موجود در نویسندگی علمی این است که: از شما انتظار می رود مطالعه کنید ، تحقیق و به افراد آگاه و منابع و مآخذ استفاده شده، مطالب خود را استناد دهید و با این اقدامات، مقاله خود را به شکلی اصلی (Original) ارائه نمایید. به بیان دیگر شما باید دیدگاه خودتان را بر اساس روش های علمی بنویسید. اما از آنجایی که شما این اطمینان را به خود ندارید که چگونه استدلال خود را پیروانید و یا از نتیجه کار خود مطمئن نیستید، سرقت ادبی- علمی می کنید .

راه حل: شما نیازمند به دانستن روش هایی هستید که بتوانید با استفاده از آنها، ایده هایتان را با انشای خودتان بنویسید. اغلب کارهایی که شما در دانشگاه انجام می دهید با عبارات، اطلاعات و عقاید دیگر نویسندگان و محققان در ارتباط است. هنگامی که از شما خواسته می شود پروژه ای را ارائه دهید، از عقاید و نظرات دیگران استفاده می کنید، نه اینکه عیناً آنها را در نوشته خود درج کنید .

نگران الگوبرداری از منابع مختلف نباشید. نوشته های دانشجویی بویژه در ابتدا، انسجام چندانی ندارد و قابل مقایسه با نوشته یک نویسنده حرفه ای نیست حتی اگر شما در حال نوشتن پایان نامه دکترای تخصصی هستید، هنوز نیازمندید که نوشته هایتان را با توجه به تجربیات خود از مطالعه منابع متعدد اصلاح نمایید. از سوی دیگر، لزومی ندارد

چیزی را بگوئید که تاکنون کسی اظهار نکرده است، بلکه می توانید از ایده ها و تحقیقات انجام شده در گذشته استفاده کرده و نتیجه ای جدید را ارائه دهید .

۲-۳- مدیریت ضعیف زمان :

هنگامی که مهلت شما برای ارائه مطلب به پایان می رسد به آسانی می توانید در برابر وسوسه بریدن و ذخیره کردن (Cut and Paste) نوشته های دیگران در نوشته خود تسلیم شوید .

در این حالت، نوعی گرایش به سمت سرقت علمی- ادبی در شما بوجود آمده است، زیرا شما یا وقت کافی برای اینکه پروپوزال طرح تحقیقاتی، پایان نامه یا گزارش کار و یا مقاله را شخصا بنویسید ندارید یا تا آخرین دقیق، نوشتن پایان نامه یا گزارش کار و یا مقاله را به تاخیر انداخته اید. بنابراین، پایان نامه یا گزارش کار و یا مقاله را با نوشته های کپی شده دیگران تکمیل می کنید، زیرا محدودیت زمانی برای نوشتن عبارات یا جمله های برگرفته از ذهن خود دارید.

راه حل : بیاموزید که از زمانتان به صورت مؤثری استفاده کنید، در این صورت شما نیاز نخواهید داشت که از راههای میان بر استفاده کنید. برنامه ای را طراحی کنید و نوشتن پایان نامه یا گزارش کار و یا مقاله را در یک زمان مناسب آغاز کنید. ناتمام گذاشتن وظایف تا آخرین دقیق به شما فرصت کافی برای مطالعه، خلاصه کردن مطالب بر طبق نظرات خود و نوشتن مطلبی جدید با بکار گیری جملات و عبارات ساخته و پرداخته ذهن شما را نخواهد داد.

مدیریت زمان برای افراد تازه کار :

به عنوان قوانین کلی:

- بیاموزید مدت زمان انجام تمامی کارهای خود را محاسبه کنید.
- تخمین بزنید برای یافتن یک کتاب در کتابخانه چه مدت باید وقت در نظر بگیرید.
- اینکه چه مدت طول می کشد یک پاراگراف کتاب را مطالعه کنید.
- چه مدت برای یادداشت برداری باید وقت صرف کنید
- پروژه ای را انتخاب کنید که با زمان شما قابل انجام باشد.
- جدول زمان بندی را برای خود تهیه کنید.
- پروژه های بزرگ را به بخش های کوچک تر تقسیم کنید. اینکار تخصیص زمان برای هر بخشی را برای شما آسان تر مینماید.

۳-۳- عدم ارائه بحث روشن یا عدم توانایی پاسخ گویی به سوال مطرح شده :

برخی مقالات بحث واضحی را ارائه نمی دهند و به صورت کاملاً غیر تخصصی موضوعی را ارائه می نمایند. نویسندگان مقالاتی این چنینی، تنها تمایل دارند که اطلاعات و نظریه های موجود در مطالعات را، تکرار کنند، لذا نمی توانند به عنوان مقاله ای که در مجامع علمی مورد استفاده قرار گیرند به کار روند.

راه حل : بحث را به طور واضحی شرح و بسط دهید. با این روش، اطلاعاتی که از سایر منابع بدست می آورید، مورد استفاده قرار می گیرند ولی عیناً تکرار نمی شوند.

۴-۳- فقدان مهارت های تحلیلی و انتقادی :

آیا شما ایده یا عباراتی را از منابعی گرفته و بدون اینکه آنها را نقد کنید در مقالات خود بکار برده اید؟ چنین اقدامی منجر می گردد که عملکرد دیگران بدون اینکه مورد تفسیر و تحلیل قرار گیرد به مقاله شما راه یابد. **راه حل:** باید با توجه به منابعی که از آنها استفاده کرده اید سوالاتی را مطرح کنید. با مطرح نمودن سوالات و ارائه پاسخ به آنها، سوالات، دیدگاه شما مشخص می شود. علاوه بر این نیاز دارید مطالبی را که می خوانید بیشتر مورد نقد و ارزیابی قرار دهید.

تعدادی از سوالاتی که درباره منابع باید پرسید:

- ۱- نویسنده کیست؟
- ۲- منبع چه زمان و در کجا منتشر شده است؟
- ۳- فرضیه نویسنده چه بوده است؟
- ۴- آیا نویسنده فرضیه اش را با مدارک کافی اثبات کرده است؟
- ۵- آیا متن علمی دیدگاه جدیدی را ارائه می دهد یا فرضیه ای را مجدداً بیان می کند که در گذشته با آن مواجه شده اید؟
- ۶- آیا این متن علمی، با سوآلی که شما در حال یافتن پاسخ آن هستید ارتباطی دارد؟

۵-۳- تحقیقات ناکافی :

اعتماد بیش از حد به منابع بسیار کم می تواند منجر به سرقت علمی- ادبی شود. شما می توانید در زاویه دید عده ای کم از استادان یا محققان به دام بیفتید و اسیر تفکرات آنها شوید. **راه حل:** مقاله خود را فقط براساس یک یا ۲ منبع پایه گذاری نکنید، به صورت گسترده تری مطالعه و تحقیق کنید. - تحقیق بهتر دید وسیع تری را برای بهم آمیختن نظرات و تفاسیر مختلف با هم فراهم می کند. همچنین هر چه منابعی را که بکار می برید بیشتر باشد مهارت بیشتری برای آمیختن این منابع با یکدیگر نیاز دارید و هر چه منابع کمتر باشد، بطور تصادفی تری می توانید با برداشتن بیش از حد مطلب از یک منبع، سرقت علمی- ادبی کنید. - بیاموزید که چگونه اطلاعات را برای مقاله خود ارزیابی و جستجو کنید. - چگونه اطلاعات را برای مقالات خود انتخاب کنید.

۶-۳- یادداشت برداری ضعیف :

برخی از دانشجویان، ندانسته و هنگامی که از کلمه به کلمه نوشته شده در منبعی یادداشت برداری کرده و آنها را بطور کامل در مقالات خود مجدداً بکار می برند دچار سرقت علمی- ادبی می شوند. **راه حل:** برای اینکه مطمئن شوید بطور تصادفی سرقت علمی- ادبی نمی کنید، با دقت یادداشت برداری کنید. سیستمی برای متمایز کردن آنچه را که مستقیماً از منابع کپی برداری می کنید با آنچه را که با کلمات خود یادداشت برداری کرده اید و نظراتی را که راجع به مطالب دارید بوجود آورید. یادداشت برداری فقط نوشتن کلمات و نظرات دیگران نیست بلکه شما باید دیدگاه خود را در مورد مطالبی که در حال نگارش آنها هستید بیان کنید. از خود پرسید:

- ۱- چرا من از اطلاعات یادداشت برداری می کنم؟
- ۲- من چگونه باید از این یادداشت ها استفاده کنم؟

- ۳- چه ارتباطی بین مطالب این منبع با سایر منابعی که من خوانده ام وجود دارد؟
 ۴- آیا من، منظور نویسنده را درک کرده ام؟
 ۵- اگر نه، چرا؟

۳-۷- ضعف مهارت استناد به منابع:

دانشجویان ممکن است به این علت سرقت علمی- ادبی کنند که نمی دانند چگونه یا چه زمان باید به یک منبع مطلب خود را ارجاع دهند.

راه حل :

- ۱- بدانید که چرا باید منابع مطالعات خود را ارائه دهید و چرا ارجاع به منابع اهمیت دارد.
 - ۲- بیاموزید که چگونه باید منابع اطلاعات خود را ارائه دهید.
- در تمامی مقالات علمی باید به نقل قول های دیگران نیز استناد شود. هر زمان که کلمه یا ایده یا اطلاعاتی را از منابع دیگر در داخل مقالات خود بکار می برید، باید منابع مشخص شوند .
- رفرنس دهی نادرست یا (بدتر از آن) عدم رفرنس دهی می تواند به عنوان سرقت علمی- ادبی در نظر گرفته شود. مقالات بدون رفرنس دلالت بر هر کلمه، ایده و یا واقعیتی از جانب خود شما دارد. ارائه منبع، روشی برای تهیه مدارک مستند برای حفاظت از اظهار نظرها و ادعاهای شخصی شما، در مقاله شماست. از سوی دیگر با نقل قول از کارشناسان، وسعت مطالعات و تحقیقات خود را نشان می دهید .

متدهای ارائه رفرنس :

چندین روش متفاوت ارائه رفرنس وجود دارد. روش رفرنس دهی که توسط دانشکده شما پیشنهاد شده است را دنبال کنید.

۳-۸- عدم پرورش مهارت های نوشتن:

از آنجایی که دانشجویان، مهارت های نوشتن را در خود به اندازه کافی پرورش نمی دهند، سرقت علمی- ادبی اتفاق می افتد. خوب نوشتن مستلزم بکار گرفتن مهارت هایی است که در دانشگاه می توانید آنها را بیاموزید.

چند راهنمایی برای شروع

- ۱- به مراکز مشاوره بروید تا یک دستیار یا استاد نگارش را در کارگاه نویسندگی ببینید .
- ۲- استاد راهنما یا مدرس خود را ببینید و از او سوال کنید که چگونه می توانید پیشرفت کنید .
- ۳- خود را به اندازه کافی آماده کنید زیرا ممکن است مجبور باشید زمان بیشتری را برای نوشتن مجدد و ویراستاری پیش نویس ها بگذارید .
- ۴- ببینید به چه روشی نویسندگان در رشته علمی شما، از زبان استفاده کرده و تلاش کنید با آنها برابری کنید.
- ۵- تلاش کنید تا بیانتان را تغییر دهید. به عنوان مثال، کلمه "هرچند" را هر زمان که خواستید پیام را عوض کنید به کار نبرید .
- ۶- با استفاده از یک فرهنگ جامع و یک فرهنگ لغت، بنویسید .
- ۷- بیاموزید که چگونه به خوبی پاراگراف بندی ایجاد کنید .
- ۸- مهارت های خلاصه نویسی و ترجمه آزاد خود را ارتقاء دهید .

۹-۳- تقلب کردن:

درصد کمی از دانشجویان قصد تقلب در مقالات خود توسط ارائه کار دیگران به جای کار خود را دارند .

راه حل : تقلب پیامدهای جدی در بر دارد!

۴ مرحله برای دست یافتن به ایده های خودتان**۱- علنی کردن یا آشکارسازی ایده هایتان:**

یک روش این است که در نوشته هایتان به طور واضح عقیده خود را بیان کنید . به عنوان مثال :

- من دلیل خواهم آورد که ...

- در این مقاله استدلال خواهم کرد...

- از تحقیقاتی که انجام داده ایم ، ما به این نتیجه رسیدیم که ...

با ترسیم چنین تمایز آشکاری بین نظرات شما و نظرات منابع شما ، داوران بیشتر قادر خواهند بود که آنچه را که تلاش می کنید بگوئید بهتر بشنوند.

توجه کنید: بعضی از نشریات یا دانشکده ها به شما اجازه نخواهند داد که از لفظ "من" (I) در نوشته های مقالاتتان استفاده کنید؛ بنابراین با استاد راهنما و مدرس خود قبل از اتخاذ روش کار هماهنگ کنید.

۲- تحقیق ابتدایی:

محتوای سخنرانی ها و مطالعات هفتگی می تواند همیشه این پایه ریزی را برای شما به همراه داشته باشد که از شما نیز انتظار می رود هنگامی که یک مقاله را بر پایه تحقیقات انجام می دهید به عمق مطالب ارائه شده در بحث پی ببرید، اما معدودی از دانشجویان و یا اساتید، هیچگاه به فراتر از مطالب سخنرانی ها و یا تنظیم مطالعات، هنگامی که تحقیقی را انجام می دهند فکر نمی کنند.

با گسترده کردن مطالب توسط مطالعات وسیعتر، ایده های فراوان تری خواهید داشت که بتوانید بر اساس آنها مقاله خود را بنویسید. از سوی دیگر با وسعت دادن به تحقیقات، قادر خواهید بود از ایده ها و اطلاعاتی که تا کنون توسط دیگران به علت عدم انجام مطالعات وسیع، بررسی و کشف نشده اند استفاده نمائید. این مساله به شما اجازه خواهد داد که بحثی متفاوت از سایر دانشجویان ارائه دهید و به نوبه خود، این تحقیقات به شما قدرت استدلال، با کیفیتی منحصر به فرد خواهد داد.

۳- سازمان بندی:

روشی که شما پروپوزال یا مقاله خود را بر اساس آن جمع بندی نموده اید، ممکن است به آن کیفیتی ممتاز بدهد. با وجود این که همیشه باید با تعامل به سؤال تکلیف شده پاسخ دهید و سوال همیشه در مقاله شما محدودیت هایی را اعمال خواهد کرد، اما ساختاری را به مقاله شما تحمیل نمی کند به عنوان مثال، توالی "صحیح" پاراگراف ها را برای شما تعیین نخواهد کرد و چگونگی انتخاب پاراگراف ها در اختیار شماست .

چارچوب مدنظر خود را بر سؤال تحمیل کنید و اجازه ندهید که منابع شما نیز، چگونگی ساختار پاسخ به سوال را به شما دیکته کنند .

۴- یکپارچه سازی: انتخاب درست کلمات

چه فعل های گزارشی را (شرح دادن یا توضیح دادن / استدلال کردن / ادعا کردن یا اثبات کردن / نوشتن و ...) برای نشان دادن ارتباط خود با ایده های بیان شده توسط سایر نویسندگان بکار می برید؟ با انتخاب دقیق افعال گزارشی شما می توانید از عبارات / نظرات دیگران، برای بیان عقاید خود از دیدگاه آنان استفاده نمائید.

۱۰-۳- مدیریت زمان:

مدیریت خوب زمان برای موفقیت در دانشگاه ضروری است. زمانتان را طوری برنامه ریزی کنید که به شما اجازه دهد تکالیفتان را در مدت یک ترم به انجام رسانید، از ایجاد ازدحام شدید در کارهایتان که قدرت حرکت را از شما بگیرد اجتناب کنید و از عهده استرس درس ها بر آئید. مهلت ارائه تعداد زیادی از تکالیف دانشگاهی در پایان ترم به پایان می رسد و جز اینکه برای آینده برنامه ریزی داشته باشید، انجام آنها برای شما غیرممکن خواهد بود. در مورد اینکه چه کارهایی را در چه زمانی باید انجام دهید از قبل فکر کنید. فکر کنید که چگونه از زمان در دسترس تا حد ممکن به طور مؤثری استفاده نمایید.

۱-۱۰-۳- برنامه ریزی پیشرفته و تعیین اولویت ها:

گام اول در مدیریت خوب زمان این است که اولویت کارهایتان را مشخص کنید. به عبارت دیگر، تصمیم بگیرید چه کاری مهمتر است و باید در ابتدا انجام شود.

برای اولویت بندی موفق، باید به طور هفتگی و یا به صورت برنامه ای طولانی مدت، مدیریت زمان را ارتقاء دهید. برخی از دانشجویان برنامه های مفید بلند مدت، میان مدت و کوتاه مدتی را برای سازماندهی مطالعات به صورتی مؤثر و تا حد امکان برنامه ریزی می کنند. برنامه ریزی پیشرفته زمان را ذخیره کرده و نگرانی و اضطراب را کاهش می دهد.

۲-۱۰-۳- چند توصیه برای مدیریت آسان تر زمان:

- کارهای کوچک را بی درنگ انجام دهید تا اینکه آنها را کنار بگذارید. این کار شما را تشویق خواهد کرد که از عهده کارهای بزرگتری را که توجه بیشتری نیاز دارند برآید.
- کارهای سخت یا خسته کننده را به بخش هایی تقسیم کنید. این کار به شما اجازه خواهد داد که تکالیف بزرگ را همانند مجموعه ای از کارهای قابل مدیریت پیگیری کنید.
- تلاش نکنید که تمامی یک پروژه را در یک جلسه بنویسید، آن را بخش، بخش بنویسید.
- اگر چیزی برای نوشتن به ذهنتان نمی رسد، تلاش کنید به هر حال چیزی بنویسید. حتی اگر آن را بعداً به صورت کامل تغییر دهید، حداقل کار را آغاز کرده اید.
- بخاطر داشته باشید که این، کار شماست و زمانی که شما بر روی آن وقت صرف می کنید متعلق به شماست.

مطالب ارائه شده عیناً برگرفته از سایت به آدرس زیر می باشد:

<http://med.sums.ac.ir/deputies/research/researchcp/plagiarism>

لزوم آشنایی با مفاهیم سرقت علمی را فراگیرید.

شتاب علمی ایران و رشد چاپ مقالات توسط مهندسين ایرانی، روز به روز بر اعتبار ملی ایرانیان می افزاید. در این میان آنچه اخیراً بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است، افزایش کیفیت مقالات به جای افزایش کمیت مقالات می باشد. یکی از موارد کیفیت مقالات، پیشگیری از آلودگی به Plagiarism یا سرقت علمی در مقالات علمی می باشد. با

توجه به آنکه زبان انگلیسی، زبان بومی ما نمی باشد، احتمال استفاده از ساختار انشایی و دستوری مقالات مشابه برای تدوین یک مقاله جدید، در میان پژوهشگران ایرانی وجود دارد و در نتیجه ممکن است پژوهشگران ایرانی ناخواسته به دام Plagiarism افتاده و اعتبار علمی آنان برای همیشه تباه گردد. این دوره درسی بر آن است تا شما را با مصادیق و مبانی Plagiarism آشنا نموده و با آموزش راهکارهایی، شما را برای همیشه از آلودگی به Plagiarism مبرا نگاه دارد.

تعریف

Plagiarism برگرفته از واژه لاتینی Plagiarius و به معنی سرقت می باشد و عبارت است از استفاده از جملات، عبارات، افکار و عقاید دیگران در متن مقاله و منسوب نمودن آن به خود. تعریف دیگری نیز از Plagiarism موجود است که عبارتست از به کار بردن ۷ تا ۱۰ کلمه مشابه از مقالات دیگران بدون ذکر نامی از آنها. "برای درک بهتر این مفهوم باید توجه داشت که تمام دانسته های فعلی ما بر دانسته های پیشین استوار است. وقتی مطلبی را می خوانیم، در واقع در حال استفاده کردن از دانسته های دیگران هستیم و بر اساس آن، دیدگاه ما شکل می گیرد. اما هنگامی که قصد داریم افکار خود را بر روی کاغذ پیاده کنیم، باید بین آنچه از دیگران قرض گرفته ایم با آنچه که از تفکرات ما حاصل شده است تفاوت قائل شویم. این نیت، با ارجاع دادن مطالب به منابع مورد استفاده صورت عملی به خود می گیرد. در غیر اینصورت، سرقت علمی اتفاق افتاده است." باید توجه داشت وقتی عین عبارتی از یک مرجع در متن مقاله استفاده می گردد می باید حتما داخل گیومه و با ذکر مرجع باشد.

تاریخچه plagiarism را شرح دهید.

Plagiarism تنها مسئله ای مربوط به روزگار ما نیست و قدمتی کهن دارد؛ نخستین اتهام و محاکمه قضایی مربوط به Plagiarism در زمان امپراتوری روم رخ داد؛ زمانی که اشعار یک شاعر رومی توسط فرد دیگری و بدون ذکر نام وی بیان می شد. نخستین طبقه بندی انواع Plagiarism در قرن دهم هجری و توسط شاعری ایرانی به نام حسین واعظ کاشفی مطرح گردیده است. وی در کتابش Plagiarism را بر ۴ نوع تقسیم کرده است که کمابیش همچنان شبیه به تقسیم بندی های امروزی می باشد.

شیوع plagiarism را شرح دهید.

امروزه Plagiarism از اهمیتی دو چندان برخوردار گشته، گرچه این مسئله و رشد آمار مربوط به آن تنها به دهه اخیر مربوط نمی شود. بنابر برخی گزارشها تعداد موارد ارجاع دانشجویان به کمیته های انضباطی دانشگاههای آمریکا در خصوص Plagiarism از ۱۰٪ در سال ۱۹۹۹ به ۴۱٪ در سال ۲۰۰۱ رسیده است؛ که گویای رشدی بی سابقه است. به نظر می رسد که یکی از علل این رشد مربوط به مقررات مربوط به ارتقای علمی بر پایه انتشار مقالات علمی باشد که در اواسط دهه ۱۹۷۰ به مرحله اجرا درآمد Plagiarism. در تمام شاخه های علوم و در سرتا سر جهان رخ می دهد. در یکی از نخستین گزارشها در سال ۱۹۹۰ که توسط مجله نیویورک تایمز منتشر شد، شیوع جهانی آن به ۳۰٪ می رسد. بر پایه آمار منتشر شده، بیشترین میزان اقدام به Plagiarism در میان دانشجویان رخ می دهد و این اقدام در میان دانشجویان مقاطع پایین تر بیشتر از دانشجویان مقاطع بالاتر می باشد.

علل لزوم آموزش Plagiarism را توضیح دهید

ایران در سالهای اخیر بیشترین شتاب علمی را در میان کشورهای جهان داشته است. این تحول مایه افتخار ما در سطح جهان بوده است. این مسئله بطور طبیعی توجه ویژه جهانیان را به کشورمان و نتایج کار پژوهشگران ایرانی در پی دارد. توجه ویژه به رشد متوازن کیفیت و صحت تولیدات علمی ایران در کنار رشد کمیت، ضمن ارائه تصویری بهتر از کشورمان در سطح بین المللی عامل اعتبار تک تک پژوهشگران ایرانی در مجامع بین المللی و البته داخلی خواهد بود. از سوی دیگر تولیدات علمی کشورمان و هر یک از پژوهشگران می تواند توجه انجمنها و سازمانهای بین المللی مبارزه با Plagiarism را به ایران معطوف نماید. بی تردید Plagiarism به مثابه سرقت بوده و در کلیه جوامع یک عمل غیر اخلاقی و غیرعلمی به شمار می آید. بنابراین آشنایی با مصادیق Plagiarism و راهکارهای اجتناب از آن باعث حفظ و افزایش اعتبار هر پژوهشگر و در نتیجه ارتقای جایگاه و اعتبار علمی ایران خواهد شد .

انواع Plagiarism را دسته بندی نمایید

Plagiarism مشتمل بر چهار نوع است:

۱- نقل قول مستقیم یا Direct Quotes

۲- بیان افکار منحصر به فرد دیگران یا Unique ideas

۳- پارافریزینگ بدون بیان منبع

۴- Self-plagiarism

نحوه صحیح نقل قول برای اجتناب از plagiarism را بیان کنید

نقل قول مستقیم عبارتست از بیان مطلبی از دیگری و منتسب نمودن آن به خود بدون استفاده از علامت گیومه جهت نقل قول. در اینصورت حتی اگر در بخش منابع، نام اثر سرقت شده ذکر گردد، باز هم نویسنده اقدام به Plagiarism نموده است.

راهکار: برای اجتناب از این امر باید نویسنده، کل متن را در گیومه قرار داده و در انتها نیز در بخش منابع به آن اشاره کند .

از بیان ایده های منحصر به فرد دیگران از جانب خود خودداری کنید.

بازگویی ایده های علمی و منحصر به فرد دیگران در قالب جملات خود، Plagiarism خواهد بود.

راهکار: برای اجتناب از این امر لازم است تا نویسنده منبع این ایده را شرح داده و در بخش منابع به آن اشاره کند.

چگونگی ارجاع به منابع را یاد بگیریم:

- مقاله تحقیقی شما اگر ارجاع نداشته باشد، به معنای آن است که همه آن از خودتان است.
- ما با ارجاع به آثار کارشناسان و صاحب نظران نشان می دهیم که در تهیه مقاله خود مطالعه و تحقیق کرده ایم.
- همچنین با ارجاع دادن حق و حرمت کسانی را که از کلام و نظراتشان استفاده کرده ایم، می گزاریم.
- بهترین راه برای اطمینان از دقت بودن ارجاع هایمان آن است که به هنگام مطالعه و تحقیق در منابع، به یادداشت برداری منظم بپردازیم.

راهکاری پیشگیری از سرقت ادبی

- آموزش و یادگیری روش های صحیح تحقیق و جستجوی منابع
- آگاهی از چگونگی نقل قول کردن
- آشنایی با نحوه ذکر نمودن منابع
- آشنایی با چگونگی تفسیر کردن یک متن

آموزش و یادگیری روش های صحیح تحقیق و جستجوی منابع:

- در زمان یادداشت برداری از هر متنی در مورد تفسیر کردن آن متن کاملا با دقت عمل نمایید.
- اطمینان حاصل نمایید منابعی را که مورد استفاده قرار داده اید، بدرستی ذکر نموده اید.
- در نوشته های خود حتما بنویسید کدام بخش را از متنی اقتباس نموده اید و کدام بخش نظرات شخصی خود شما می باشد.
- تمامی مستندات مربوط به اطلاعات خود را حتما یادداشت کنید.

چگونگی ارجاع به منابع را یاد بگیریم:

- مقاله تحقیقی شما اگر ارجاع نداشته باشد، به معنای آن است که همه آن از خودتان است.
- ما با ارجاع به آثار کارشناسان و صاحب نظران نشان می دهیم که در تهیه مقاله خود مطالعه و تحقیق کرده ایم.
- همچنین با ارجاع دادن حق و حرمت کسانی را که از کلام و نظراتشان استفاده کرده ایم، می گزاریم.
- بهترین راه برای اطمینان از دقت بودن ارجاع هایمان آن است که به هنگام مطالعه و تحقیق در منابع، به یادداشت برداری منظم بپردازیم.

ارجاع در چه مواردی لازم است؟

- به همه منابعی که از آنها استفاده کرده اید، ارجاع بدهید. تنها کتاب نیست که باید به آن ارجاع داد. برای هر کلمه، فکر یا اطلاعاتی که از هر منبعی گرفته اید باید ارجاع تهیه کنید.
- کتاب ها و مجله های علمی
- روزنامه ها و مجله های عادی
- جزوه ها یا بروشورها
- فیلم های سینمایی یا مستند، برنامه های تلویزیونی

- سایت های اینترنتی و سایر منابع کامپیوتری

نحوه صحیح رفرنس دادن :

نوع منبع	آنچه که شما باید بدانید
تمام کتاب	نویسنده، عنوان، مکان انتشار، انتشارات، سال انتشار
فصل یا مقاله ایی در کتاب	نویسنده و عنوان فصل یا مقاله، فرد ویرایش کننده، عنوان کل کتاب، مکان انتشار، اسم ناشر و تاریخ نشر، شماره جلد، صفحه
مقاله منتشر شده در مجله (چاپی)	نویسنده و عنوان مقاله، نام ژورنال، دوره و شماره ژورنال، تاریخ انتشار مقاله و صفحه مقاله
مقالات روزنامه	نویسنده و عنوان مقاله، نام روزنامه، تاریخ، صفحه
مقاله ژورنال (پایگاه داده)	نویسنده و عنوان مقاله، نام ژورنال، دوره و شماره مجله، تاریخ انتشار ژورنال، نام پایگاه داده مورد استفاده، تعداد صفحات
مقاله روزنامه (فرمت الکترونیک)	نویسنده و عنوان مقاله، نام روزنامه، تاریخ انتشار، نام پایگاه مورد استفاده، تاریخ استفاده از مقاله مورد نظر
صفحات وب	نویسنده صفحه وب (فرد یا سازمان)، عنوان صفحه، تاریخ آخرین به روز رسانی صفحه، آدرس صفحه وب

آگاهی از چگونگی نقل قول کردن

- قید نمودن نام فردی که در متن از وی نقل قول شده است.
- حتما از نشان و علامت نقل قول در متن هایی که اقتباس شده اند گذاشته شود.
- می توانید از علامتهایی نظیر پرانتز نیز استفاده نمایید.

نقل قول مستقیم

بازنویسی دقیق کلام شفاهی یا کتبی دیگران نقل قول مستقیم است، وقتی می‌خواهیم عین کلام کسی را در نوشته خود نقل کنیم. باید:

- آن را بین دو گیومه (« ») بیاوریم و بلافاصله منبع را ذکر کنیم.
- حتی هنگامی که یک عبارت یا یک کلمه خاص و مهم را از کسی یا منبعی نقل می‌کنیم. آن را در گیومه بیاوریم.
- حتماً صفحه و کل دقیق مطلب نقل شده را ذکر کنیم

نقل قول غیرمستقیم و خلاصه کردن

- هنگامی که اطلاعات و مطالب منبعی را در نوشته خود ترکیب می‌کنیم و آن را با کلام خودمان بنویسیم، نقل قول غیر مستقیم کرده ایم .
- نقل قول غیرمستقیم، بازنویسی یا بازگویی یک قطعه کوچک از یک متن است که طی آن معنای اصلی به صورت دیگری بیان می‌شود.
- خلاصه یا نقل قول غیرمستقیم باید به قلم ما باشد و از کلمات و جمله‌های خود برای بیان مطالب دیگران استفاده کنیم. به یاد داشته باشیم که فقط تغییر دادن یک یا دو کلمه نقل قول غیرمستقیم نیست؛ بلکه باید مطلبی را که خوانده ایم خوب فهم کنیم و سپس آن را با استفاده از کلمات و عبارات خود بیان کنیم.

آشنایی با چگونگی تفسیر کردن یک متن

- تفسیر و تاویل کردن یک متن به چه معناست؟ برداشت فرد از نقل قول یک نویسنده و بیان آن به زبان خود
- هرگز به عنوان تاویل و تفسیر یک متن، متن اصلی نویسنده را جابجا ننموده یا کلماتی اندک از آن را تغییر ندهید (باید مفهوم عبارت را به زبان خود بیان نمایید).
- باید این توانایی را در خود ایجاد نمایید، تا بدون دسترسی به متن اصلی بتوانید محتوای اصلی متن را به زبان خود خلاصه نمایید.

مجازاتهای قانونی

- در دانشگاه‌ها، کمیته انضباطی به موارد دستبرد علمی دانشجویان و استادان رسیدگی می‌کند. در بسیاری از دانشگاه‌ها، دستبرد علمی توسط دانشجویان، تخلفی جدی محسوب می‌شود و به از دست دادن درجه دانشگاهی آنها بویژه در سطوح عالی نیز ممکن است منجر شود.
- در برخی دیگر، بسته به نوع سرقت ادبی، از نمره درسی دانشجو کاسته می‌شود. استادان و پژوهشگرانی که مرتکب دستبرد علمی می‌شوند، علاوه بر از دست دادن اعتبار خود، گستره‌ای از مجازاتها- از تعلیق تا اخراج کامل - را متحمل خواهند شد.

نرم افزارهای کشف دستبرد علمی

- نرم افزارها و سایت هایی که برای کشف دستبرد علمی در اسناد متنی به کار می روند مانند , Turnitin , Eve2 , Scan My essay, Safe Assign. در بیشتر مؤسسه های آموزشی و دانشگاه ها بویژه در آمریکا مثل دانشگاه بوستون و دانشگاه آکسفورد و... از Turnitin استفاده می کنند.
- نرم افزار et-BLAST که عنوان مقاله، خلاصه مقاله و کلید واژه های مقاله را بررسی می کند.

The screenshot shows a Turnitin Originality Report for a document titled "Plagiarism and the Internet" by Smithson Terry. The report indicates an Overall Similarity Index of 94%. The interface includes a list of matches on the right side, with callouts explaining features like the Direct Source Comparison window, the ability to scroll through matching passages, and the highlighting of matching text. A large yellow callout box contains the text: "The internet now makes it easy to find thousands of relevant sources in seconds, and just a short time period plagiarists can find, copy, and paste together an entire term paper or essay. Because a good deal of of the material online is produced by other students, it is of...". Another callout states: "Search engines can be useful for tracking down suspect passages, but even they have their limitations, given the number, variety, and password-protected nature of many websites. Even where search engines do prove useful, manually searching the internet for matches of hundreds of...".

Free Online Plagiarism Detection Tool

HOME
SERVICES
ABOUT US
CONTACT US
SITEMAP
CERTIFICATIONS
COURSES

Search Options: Advanced New Version NEW

Note : For Quicker Processing In Advanced Mode We Recommend Mozilla Firefox.

Please Enter Your Text Below And Press Search:

The,problem is particularly significant in countries,where the researchers, for the promise of the,promotion, were compelled by the academic,institutes to publish their papers in reputable,English journals, whereas English is not their first,language. Lacking sufficient abilities in writing,skills, the young scholars may feel frustrated and,unable to transform their original ideas into,perfectly acceptable written works.

Note : You can also select content file (*.txt) by pressing Browse button & then press Insert Content Button.
0 words

Without Quotes
With Quotes

Plagiarism Checker

Instructions For Using Free Plagiarism Checking Software

1. Please click from checkbox and add your article in the text area above for checking of this

Free Online Plagiarism Detection Tool

HOME
SERVICES
ABOUT US
CONTACT US
SITEMAP
CERTIFICATIONS
COURSES

Sentence1: "The,problem is particularly significant in countries,where the researchers, for the promise of the,promotion, were compelled by the academic,institutes to publish their papers in reputable,English journals, whereas English is not their first,language"

http://journals.tums.ac.ir/full_text.aspx?tums_id=13994

"The,problem is particularly significant in countries,where the researchers, for the promise of the,promotion, were compelled by the academic,institutes to publish their papers in reputable,English journals, whereas English is not their first,language"....

Sentence2: "Lacking sufficient abilities in writing,skills, the young scholars may feel frustrated and,unable to transform their original ideas into,perfectly acceptable written works"

http://journals.tums.ac.ir/full_text.aspx?tums_id=13994

"Lacking sufficient abilities in writing,skills, the young scholars may feel frustrated and,unable to transform their original ideas into,perfectly acceptable written works"....

نحوه برخورد با تقلب های علمی در کشور

- در برخورد دانشگاه و سازمانی که فرد به آن وابسته است با تقلب علمی: دانشگاه و سازمان مربوطه نمی تواند برای ارتقای عضو هیئت علمی به مقاله کپی برداری شده استناد کند و درمورد دانشجویان نیز هیچ دانشجویی در صورت ارتکاب به چنین کاری نباید به وسیله این مقاله فارغ التحصیل شود.

منشور اخلاقی در انتشارات علمی

- ۱- پژوهش عبارتست از "آزمودن فرضیاتی در مورد ارتباط احتمالی پدیده های طبیعی که به روشی نظام مند، کنترل شده، تجربی و دقیق انجام می شود". یافته های تحقیقات پزشکی به دلیل تاثیر زیاد بر زندگی مردم و سلامت جوامع از اهمیت ویژه ای برخوردارند، به همین دلیل اطمینان از صحت داده ها و آنالیزهایی که به عنوان یک تحقیق پزشکی ارائه می شود، اهمیت بسیاری دارد.
- ۲- مطابق بیانیه هلسینکی و دیگر بیانیه های شناخته شده، تأیید اخلاقی جزء اصلی تمامی پژوهش هایی است که بر روی انسانها، پرونده های پزشکی، بافت انسانی بی نام یا حیوانات زنده انجام می گیرد. چنین تأییدی باید توسط کمیته های اخلاقی متناسب انجام گیرد. تأییدیه کمیته اخلاقی ذیصلاح باید در متن مقاله ذکر شود. جزئیات رضایت بیماران و سایر مسائل مرتبط نیز باید به روشنی در پروپوزال پژوهشی و بصورت خلاصه در نتایج مطالعه توضیح داده شود
- ۳- تمامی مسئولیت هر مطلب منتشر شده، شامل صحت و اعتبار تمامی مطالب آن، از جمله مطالب مربوط به اخلاق در پژوهش بر عهده نویسنده (نویسندگان) است. بطور کلی نویسندگان باید به اندازه کافی در نگارش مقاله شرکت داشته باشند تا بتوانند مسئولیت تمامی (یا حداقل بخشی) از محتویات مقاله را برعهده بگیرند. نویسنده مسئول کسی است که مسئولیت تیم تحقیقاتی و صحت کل کار را می پذیرد
- ۴- "مطالعات چاپ شده نیاز به تکرار ندارند" به همین دلیل، انتشار یا ارسال مجدد یا همزمان تمام یا بخشی از یک مقاله قبلاً چاپ شده یا ارسال شده به یک مجله، قابل قبول نیست. استثنای این مورد شامل انتشار خلاصه ای از پژوهش برای سمینار یا کنگره یا چاپ و انتشار پژوهش به زبانهای دیگر است.
- ۵- نویسندگان یک مقاله با انتشار آن ادعا می کنند که محتویات علمی و ادبی مقاله، منتج از فعالیت علمی خودشان است. استفاده از نظرات یا جملات دیگران تحت عنوان نتایج یک پژوهش اصیل بر خلاف اخلاق علمی است و تخلفی جدی محسوب می شود که سرقت ادبی یا Plagiarism نام دارد.
- ۶- جعل قسمتی یا تمام یافته های پژوهش (داده سازی)، دستکاری عمدی در داده ها یا آنالیزها (گمراه کردن)، یا گزارش روش هایی که در واقع از سوی محققین بکار نرفته اند، نمونه هایی از تقلب علمی هستند. در موارد احتمالی دانشگاه مدارک لازم را برای بررسی و اتخاذ تصمیم لازم در مورد افراد درگیر اخذ خواهد کرد. این مدارک شامل بانک اطلاعاتی داده ها، مدارک بیماران، ریز پرونده های آنالیزها و غیره خواهد بود.
- ۷- انتظار می رود مجلات دانشگاه در هنگام دریافت مقاله، موارد ذیل را از نویسنده (نویسندگان) خواستار شوند:
 - اعطای حق چاپ مقاله به مجله مربوطه
 - اعلام صریح مولفین مبنی بر صحت و اصالت مقاله و اینکه مقاله از نوشتار دیگری کپی برداری نشده، در مجله دیگری چاپ نشده و یا برای چاپ ارسال نشده (و نخواهد شد)
- ۸- در صورتی که پس از رسیدگی موضوع تخلف احراز شود، کمیته اخلاق دانشگاه مراتب را به مراجع صلاحیت دار (مانند هیات ممیزه) ارجاع خواهد نمود.

ملاحظات اخلاقی

- اخذ مجوز های لازم از دانشگاه و مسئولین مربوطه
- توضیح محقق به واحد های پژوهش در رابطه با نحوه انجام پژوهش و اهداف اجرای طرح تحقیقاتی
- اخذ رضایتنامه آگاهانه از نمونه های مورد پژوهش برای شرکت در پژوهش اخذ خواهد شد.
- اطمینان دادن به واحد های پژوهش که اطلاعات گردآوری شده به صورت محرمانه حفظ می گردد.

- به مسئولین اطلاع اطمینان داده خواهد شد که در صورت تمایل می توانند از نتایج تحقیق بهره مند شوند.
- دادن اختیار به شرکت کننده که در هر زمان در اجرای طرح تحقیقاتی در صورت عدم تمایل، می توانند از مطالعه خارج شوند.

نمونه ای از سرقت ادبی

- **Original**

The complexity of the current global economy has to do with certain fundamental disjunctures between economy, culture and politics which we have barely begun to theorise.

- **Plagiarised**

The complexity of the current global economy has to do with certain fundamental disjunctures between economy, culture and politics which we have barely begun to theorise.

- **Acceptable**

"The complexity of the current global economy has to do with certain fundamental disjunctures between economy, culture and politics which we have barely begun to theorise" (Appadurai 1999, p. 221).

منابع

- ستوده ه، رفیع ن، میرزائی ز. نگاهی به دستبرد علمی و راهکارهای پیشگیری و پیگیری آن. فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی. شماره ۵۲ جلد ۱۳.
- نادری م، رحیمی وقار ر، موسوی موحدی ع. رهنمودهای اخلاقی برای نویسندگان نوشتارهای پژوهشی. نشریه نشاء علم. ۱۳۹۰، سال دوم، شماره اول، ۵۳-۵۷.
- چهره گشا م. اخلاق حرفه ای در مقاله نویسی، مرکز تحقیقات پرستاری، ۱۳۹۱.
- راهکارهای اجتناب از سرقت ادبی. سایت رسمی دکتر مهرداد جلالیان. قابل دسترسی در:
 - <http://www.drmehrdad.com>
 - منشور اخلاق در انتشارات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران. قابل دسترسی در:
 - <http://tumspress.tums.ac.ir/content/?contentID=75>
 - رشیدیان آ. تقلب در پژوهش، تخلف در پژوهش. قابل دسترسی در:
 - <http://www.tums.ac.ir/faculties/pages/?contentID=422>
 - کمیته کشوری اخلاق در پژوهش های علوم پزشکی. قابل دسترسی در:
 - <http://hbi.ir/Nsite/SpecialService/?SERV=59&SGr=180&Level=12>
 - Jalalian Hosseini m, Bazargani R, Latiff L, Hanachi P, Syed Hassan S, Othman M. Medical researchers in non-English countries and concerns about unintentional plagiarism. J Med Ethics Hist Med, 2009, 2:14
 - Owl prude online writhing lab. available through :<http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/589/01/>

- **Avoiding plagiarism. available through:**
<http://www.depauw.edu/admin/arc/w-center/plag.asp>
- **Avoiding Plagiarism. available through:**
www.bllaw.co.uk/pdf/Plagiarism%20and%20the%20law.pdf
- <http://www.mtroyal.ca/Library/HowDoI/CiteSources.htm>
- <http://www.lc.unsw.edu.au/plagiarism/index.html>
- <http://www.plagiarism.org/>

رفع سرقت ادبی یا Plagiarism با پارافرایز صحیح

سرقت ادبی یا Plagiarism می تواند به دو صورت اتفاق بیفتد:

۱. عامدانه: نویسنده بخشی از متن را بدون ارجاع در متن خود وارد نموده است
 ۲. غیر عمد یا Unintentional plagiarism: نویسنده بدون اطلاع و صرفاً بصورت اتفاقی متنی مشابه مقالات دیگر نوشته است.
- جهت جلوگیری و رفع سرقت ادبی ابتدا متن خود را جهت بررسی به مجموعه ارسال نمایید. فایل گزارش حاوی محل plagiarism در متن شما، نام و آدرس مقاله مشابه و درصد تشابه می باشد.
- در صورتی که بصورت غیر عمد تشابهی در متن وجود دارد از تکنیک های پارافرایز یا Paraphrasing جهت رفع plagiarism بشرح زیر استفاده نمایید.

۱. کلمات را با کلمات هم معنی (بدون تغییر معنی) تعویض نمایید
۲. فاعل و فعل را تغییر دهید (لیست Phrasal Verbs جهت سهولت در انتهای مطلب ارائه گردیده است
۳. تنها به تغییر کلمات بسنده نکرده و متن را درک نموده و با زبان خود باز نویسی کنید
۴. با توجه به اینکه سرقت ادبی متن شما برطرف گردیده در صورتی که تشابه متن شما بیش از ۵۰٪ گزارش گردیده متن شما دچار سرقت علمی نیز هست بنابراین حتماً ارجاع (Citation) دهید.

A	B	A	B
Bring about	Cause	Carry on	Transact; continue
Carry out	Complete; Accomplish	Clear up	Clarify
Come about	Happen	Come across	find
Come by	Find accidentally	Come out with	Publish; Produce

Come up with	Create	Cut down on	Reduce
Fall through	Fail	Figure out	Understand
Find out	Discover	Give off	Emit
Go after	Follow	Go back	Return
Go before	Precede	Go down	Decrease
Go on	Continue; Happen	Go over	Review
Go through	Experience; Penetrate	Go up	Increase
Keep on	Continue	Keep up	Remain current
Leave out	Exclude; Omit	Look for	Seek
Look into	Investigate	Look like	Resemble
Look over	Examine	Look up	Locate information
Look up to	Respect	Make out	Understand with difficulty
Make up	Invent; Compose	Pick out	Select
Point out	Show; Indicate	Put off	Postpone
Put up with	Tolerate	Rule out	Eliminate
Run across	Find accidentally	Run into	Meet by accident
Set up	Arrange	Show up	Appear unexpectedly
Spell out	State in detail	Stand for	Represent
Stick out	Protrude	Take into account	Consider
Take over	Assume control	Take place	Occur
Think through	Reason	Throw away	Discard
Touch on	Mention briefly	Try out	Test
Turn into	Transform	Turn out	Conclude
Turn up	Discover	Wind up	Finish
Work out	Active	Write up	Report

سرقت ادبی چیست؟

پلاژیاریسم به معنی استفاده از ایده ها و عبارات منتشر شده و حتی انتشار نیافته دیگران بدون گرفتن اجازه از آنها و انتشار آنها به نام خود می باشد. این موضوع شامل طیف وسیعی از سرقت های آگاهانه تا کپی کردن اتفاقی مطالب دیگران باشد. امروزه بدلیل رشد روز افزون تکنولوژی این مسئله نمود بیشتری داشته و به عنوان یکی از مهمترین مباحث اخلاق در نشر مد نظر می باشد.

هرچند نگارش متون علمی ملزم به بهره گرفتن از اطلاعات و ایده های دیگران می باشد با این حال دانستن این امر که چه مقدار می توان از متون قدیمی یا جدید استفاده کرده و همچنین نحوه درست استفاده از مطالب منتشر شده به نحوی که مورد سرقت ادبی محسوب نشود حائز اهمیت بسیار می باشد.

کشف دستبرد علمی به مجموعه راهکارهایی گفته می شود که استفاده از آنها به کشف دستبرد فکری یا دستبرد علمی منجر می شود. افزایش تعداد کنفرانس های علمی و همچنین پیشرفت روز افزون اینترنت و گسترش مقالات برخط دستبردهای علمی نیز ساده تر شده است.

روش مقابله [ویرایش]

دزدی به معنای در اختیار گرفتن غیر قانونی اموال دیگران جهت استفاده شخصی و بدون کسب اجازه از مالک اصلی آنها است. دستبرد علمی شباهت هایی به سرقت دارد و راه کارهای مقابله با آن نیز تا حدود زیادی مشابه است. برای مقابله با سرقت راه کارها به سه دسته تقسیم می شوند:

۱- اندرزه های اخلاقی، که طی آن عواقب و مشکلاتی که این عمل برای خود فرد و جامعه به بار می آورد، به تمامی آحاد جامعه تذکر داده می شود.

۲- از بین بردن انگیزه ها، فقر و نیاز به چیزی که تهیه شرافتمندانه آن در توان شخص نیست انگیزه های برای سرقت است. اگر این نیاز در جامعه کم شود سرقت نیز کمتر رخ خواهد داد.

۳- راهکارهای امنیتی، راه کارهای اول و دوم تاثیر زیادی در کم کردن میزان سرقت دارند ولی هرگز آن را به صفر نمی رسانند. همواره و در همه جوامع کسانی وجود دارند که قانون شکنی می کنند و این وظیفه سیستم های امنیتی است که با آنها مقابله کنند. قفل های ضد سرقت برای جلوگیری و نیروی پلیس کارآموده برای پی گیری نمونه هایی از سیستم های امنیتی مقابله با سرقت هستند.

در دستبردهای علمی در مورد اول بسیار کار شده است و اکثریت جامعه علمی می دانند که برای آن کس که خود را در زمره اهل دانش می شمارد بسیار ناپسند است که اقدام به سرقت نماید و آبروی خود و جامعه علمی را به مخاطره اندازد. در مورد دوم متاسفانه هنوز راه زیادی تا رسیدن به نقطه مطلوب وجود دارد. همه می دانند دانشگاهی موفق کسی است که یا خوب ترویج علم می کند و یا خوب تولید علم. شاخص ترویج علم رضایت دانشجویان و انتشار کتاب های مفید به صورت تالیف یا ترجمه برای آنان است. شاخص تولید علم نوشتن مقاله هایی است که بعد از چاپ - دست کم به طور بالقوه - بتوانند در عمل به کار گرفته شوند و مشکلی از مشکلات بشریت را حل نمایند و یا پایه و مرجعی برای مقالات بعدی شوند. متاسفانه بنا به تعریفی غلط ولی متداول دانشگاهی موفق کسی است که تعداد بیشتری مقاله یا کتاب تالیفی به چاپ رسانده است. از این رو دانشگاهیان اندکی که به دنبال راه های میان بر برای پیشرفت می گردند بعضا جذب روش هایی چون چاپ مقاله به هر روش ممکن و یا ترجمه کتاب و چاپ آن به عنوان تالیف، می شوند. بنابراین در بسیاری کشورها انگیزه های زیادی برای سرقت علمی وجود دارد. راهکار سوم یعنی روش های امنیتی برای جلوگیری از دستبردهای علمی با روش های بازبایی اطلاعات قابل انجام است.

به نظر می رسد که تلاش های اخیر برای مقابله با دستبردهای علمی به بار نشستند. یکی از آنها نرم افزاری است به نام ای تی بلاست که قادر به شناسایی و کشف مقالات مشابه است. یکی از دست آوردهای به کارگیری این نرم افزار برای

ایجاد یک پایگاه داده از مقالات پزشکی است. از میان هجده میلیون رکورد موجود ۷۵۰۰۰ مقاله دارای شباهت به همدیگر به نظر رسیده‌اند و در میان آنها ۱۸۱ مقاله به عنوان دستبرد علمی شناخته شده‌اند و بیست و دو نفر سارق سابقه‌دار علمی از ده کشور که هر کدام بیش از یک بار - بین دو تا ده بار - دست به این عمل زده‌اند نیز شناسایی شده‌اند. این پایگاه دژاوو نامیده شده‌است. از آنجا که مقالات پزشکی به صورت متمرکز در سیستم مدلاین آرشیو می‌شوند انجام چنین پژوهشی آسان بوده‌است در حالی که مشخص نیست که اگر این امر در مورد رشته‌های مهندسی یا علوم انسانی صورت پذیرد چه نتیجه‌ای حاصل خواهد شد.^[۱]

منابع:

[بررسی کارایی روش‌های بازبانی اطلاعات در مقابله با دستبرد علمی در حال و آینده - ژورنال الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران دوره نهم شماره سوم](#)

دزدی علمی از خود و راه‌های جلوگیری از آن

یکی از مسائلی که همواره جامعه علمی و دانشگاهی با آن روبرو بوده است، مساله دزدی علمی یا همان Plagiarism است. اولین استفاده از واژه لاتین *plagiarium*، به قرن اول میلادی باز می‌گردد؛ زمانی که مارشل (Martial)، شاعر روم باستان، ادعا کرد که شاعر دیگری، بخش‌هایی از شعرهایش را دزدیده است. بعدها و در حدود سال ۱۶۲۰ میلادی، این واژه وارد زبان انگلیسی شد. در این نوشته، با دزدی علمی از خود و راه‌های جلوگیری از آن آشنا می‌شویم؛ اما ابتدا لازم است ببینیم دزدی علمی چیست.

دزدی علمی، به معنی کپی افکار، ایده‌ها، روش‌ها و به طور کلی کارهای دیگران و جا زدن آن‌ها به عنوان کار خود است که همه ما کم و بیش با آن آشنا هستیم؛ اما نوعی دزدی علمی وجود دارد که در آن، فرد، ایده‌ها و نوشته‌های قبلی خودش را می‌دزدد!

دزدی علمی از خود چیست؟

دزدی علمی از خود، نوعی دزدی علمی است که در آن، نویسنده در هنگام نوشتن یک اثر جدید، از بخشی یا تمام یکی از آثار قبلی خود استفاده می‌کند. این دسته از نویسندگان ادعا می‌کنند چون آثار مال خودشان است، می‌توانند هر وقت که بخواهند دوباره از آن‌ها استفاده کنند یا اینکه می‌گویند چون از ایده‌های دیگران استفاده نکرده‌اند، پس دزدی‌ای صورت نگرفته است.

iThenticate
Professional Plagiarism Prevention

800.541.2536 +1 (510) 784-7000 email INFO@IHTHENTICATE.COM WEB WWW.IHTHENTICATE.COM

WHITE PAPER

THE ETHICS OF SELF-PLAGIARISM

1.0 Summary

Writers often claim that because they are the authors, they can reuse their work, either in full or in excerpts, over and over again. How can republishing one's own work be defined as plagiarism if the author has only used his or her own words and ideas? This white paper explores the definition of self-plagiarism, how it crosses into copyright laws and ethical issues, and the different ways an author can avoid this increasingly controversial act of scholarly misconduct.

2.0 What is Self-Plagiarism?

Let's look at one scenario: Leslie is an assistant professor going through tenure review with significant pressure to publish. An article she is writing for a journal piggybacks on a recent conference presentation that was also published by the conference sponsor. Leslie would like to integrate the writing from the conference presentation into the article. She faces an ethical dilemma: to repurpose her own writing from one text and use it for another, thereby increasing her number of publications for tenure, but from the same work. Doing so, Leslie might commit what Scanlon (2007) calls "academic fraud," a form of self-plagiarism (pg. 57).

Self-Plagiarism is defined as a type of plagiarism in which the writer republishes a work in its entirety or reuses portions of a previously written text while authoring a new work.

Self-Plagiarism is defined as a type of plagiarism in which the writer republishes a work in its entirety or reuses portions of a previously written text while authoring a new work. Writers often maintain that because they are the authors, they can use the work again as they wish; they can't really plagiarize themselves because they are not taking any words or ideas from someone else. But while the discussion continues on whether self-plagiarism is possible, the ethical issue of self-plagiarism is significant, especially because self-plagiarism can infringe upon a publisher's copyright. Traditional definitions of plagiarism do not account for self-plagiarism, so writers may be unaware of the ethics and laws involved in reusing or repurposing texts.

The American Psychological Association (2010) explains how plagiarism differs from self-plagiarism: "Whereas plagiarism refers to the practice of claiming credit for the words, ideas, and concepts of others, self-plagiarism refers to the practice of presenting one's own previously published work as though it were new" (pg. 173).

As Poig (2006) suggests, self-plagiarism occurs "when authors reuse their own previously written work or data in a 'new' written product without letting the reader know that this material has appeared elsewhere" (pg. 16). Poig identifies a few types of self-plagiarism:

- Republishing the same paper that is published elsewhere without notifying the reader nor publisher of the journal
- Publishing a significant study as smaller studies to increase the number of publications rather than publishing one large study
- Reusing portions of a previously written (published or unpublished text)

نکته مهمی که باید در اینجا ذکر شود، این است که تعریف بالا یک تعریف بحث‌برانگیز است. به عنوان مثال، چاپ ششم شیوه‌نامه انجمن روانشناسی آمریکا، دزدی علمی از خود را به صورت استفاده از کارهای قبلی، بدون ذکر صریح جدید بودن آن، تعریف می‌کند.

میگل رویگ، استاد روانشناسی دانشگاه St. John's معتقد است که دزدی علمی از خود زمانی رخ می‌دهد که فرد بدون اینکه به خواننده بگوید که این کار، در جای دیگری ارایه شده است، از نوشته‌های قبلی خود استفاده کند. او همچنین اعتقاد دارد که این نوع از دزدی، انواع مختلفی دارد:

۱. انتشار دوباره عین یک مقاله که قبلاً در یک جای دیگر منتشر شده است؛ بدون اطلاع دادن به خواننده و ناشر ژورنال

۲. خرد کردن نتایج یک تحقیق یا مطالعه گسترده به چند مقاله با هدف زیاد کردن تعداد مقاله‌ها به جای انتشار یک مقاله بلند

۳. استفاده دوباره از نوشته‌های قبلی (منتشر شده یا منتشر نشده)

اشکالات اخلاقی دزدی علمی از خود

وقتی نویسنده‌ای مقاله‌ای را در یک ژورنال چاپ می‌کند، نویسنده مالکیت مقاله و تمام محتوای آن را به ناشر واگذار می‌کند. بنابراین، وقتی همین نویسنده از این مقاله در مقاله‌های بعدی خود استفاده کند، ممکن است کپی‌رایت مقاله

نقض شود. به عبارت دیگر، وقتی حقوق مقاله‌ای را واگذار می‌کنید، دیگر نمی‌توانید به طور آزادانه از مطالب آن در مقاله‌های بعدی تان استفاده کنید.

چاپ شانزدهم شیوه‌نامه شیکاگو می‌گوید وقتی نویسنده‌ای با ناشری قرارداد می‌بندد، نویسنده تضمین می‌کند که کار، کپی شده نیست؛ مال نویسنده است؛ هیچ بخشی از آن قبلاً منتشر نشده است و هیچ توافق دیگری برای انتشار آن یا بخشی از آن با جای دیگری، صورت نگرفته است.

TEACHING TOOLBOX

TEACHING: The Plague of Self-Plagiarism

STUDENTS SHOULDN'T COPY FROM
REPORTS THEY'VE WRITTEN
FOR OTHER CLASSES.

BY PHILLIP WANKAT
AND FRANK OREOVICZ

درست است که نویسندگان می‌توانند بخش‌هایی از یک اثر را با شرط ذکر منبع، نقل قول کنند؛ اما در مورد بخش‌های زیادی از یک اثر، حتی نقل قول با ذکر منبع هم می‌تواند کپی‌رایت آن اثر را نقض کند.

مقدار متنی که فرد می‌تواند از آثار دیگر قرض بگیرد، به طور دقیق، مشخص نشده است؛ اما شیوه‌نامه شیکاگو یک قاعده کلی دارد: نویسنده نباید بیشتر از چند پاراگراف پشت سر هم قرض بگیرد یا نباید به مقدار نقل قول‌ها اجازه دهد حتی به صورت پراکنده، روی اثر خود نویسنده سایه بندازند.

جلوگیری از دزدی علمی از خود

رویگ راه‌های زیر را به نویسندگان برای جلوگیری از دزدی علمی از خود پیشنهاد می‌کند:

۱. نویسندگانی که یک نوشته شامل داده‌ها، روش‌ها، نتایج و غیره را برای انتشار تحویل می‌دهند که قبلاً در ژورنال دیگری چاپ شده است یا در یک کنفرانس ارائه شده است یا روی اینترنت گذاشته شده است، باید وضعیت قبلی انتشار نوشته را به روشنی به ویراستاران و خوانندگان اطلاع دهند.

۲. اگر نتایج یک مطالعه گستره برای ارائه شدن به صورت یک مقاله واحد، مناسب‌تر است، نباید به مقاله‌های کوچک‌تر تقسیم شود.

۳. برای جلوگیری از نقض قانون کپی‌رایت، به نویسندگان پیشنهاد می‌شود که با اصول اساسی قانون کپی‌رایت آشنا شوند.

۴. با وجود اینکه وضعیت‌هایی وجود دارند که در آن‌ها، بازسازی متن (text recycling)، عملی پذیرفتنی است، ممکن است در وضعیت‌های دیگر، این حالت برقرار نباشد. از نویسندگان درخواست می‌شود که به اصول اخلاقی نگارش، پایبند باشند و از استفاده دوباره از نوشته‌های قبلی‌شان، جز در حالتی که با قوانین استاندارد پژوهشی (مثل استفاده از نقل‌قول‌ها و جمله‌بندی دوباره و درست) سازگار باشد، خودداری کنند.

لازم به ذکر است که «شیوه‌نامه انجمن روانشناسی آمریکا» و «شیوه‌نامه شیکاگو»، دو شیوه‌نامه بسیار معتبر نگارشی برای نویسندگان، ویراستاران و ناشران هستند که در آن‌ها به ریزترین اصول نگارش یک مقاله یا کتاب اشاره شده است. خوشبختانه علاوه بر نسخه کاغذی شیوه‌نامه شیکاگو، نسخه آنلاین آن نیز وجود دارد که می‌توان با ثبت‌نام، تا ۳۰ روز از آن به طور رایگان استفاده کرد.

در پایان، بسیار ممنون خواهیم شد اگر خوانندگان عزیز وبلاگ، منبع معتبر دیگری به جز شیوه‌نامه شیکاگو برای مقدار مجاز قرض گرفتن متن از کتاب‌های دیگران در هنگام نوشتن کتاب معرفی کنند.

لینک ثابت: <http://panevis.ir/?p=901>

سرقت علمی؛ مفاهیم، مصداق‌ها و روش‌های پیش‌گیری

سرقت علمی، یعنی نسبت دادن آثار و نوشته‌های دیگران به خود. اگر نویسنده در تهیه اثر خویش از منبع یا منابعی استفاده کند، اما از ارجاع و استناد به منابع خودداری، یا در آن کوتاهی نماید، مرتکب سرقت علمی شده است. در زبان انگلیسی، اصطلاح پلیجریزم (plagiarism) برای سرقت علمی به کار می‌رود و در زبان فارسی، اصطلاحاتی چون: انتحال، سخن‌ربایی و دست‌برد علمی، معرف این رفتار غیر اخلاقی در پژوهش است. به خود بستن آثار دیگران، از گذشته‌های دور ناپسند شمرده می‌شده و امروزه با گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات، زمینه‌های ارتکاب آن و نیز ابزارهای تشخیص و پیش‌گیری از آن، گسترش یافته است. این مقاله، نخست تعریفی فراگیر از سرقت علمی ارائه می‌کند و به ترمیم چشم‌اندازی کوتاه از پیشینه آن می‌پردازد. سپس به موضوع سرقت علمی در فضای دیجیتال اشاره نموده و در ادامه، انواع سرقت علمی، انگیزه‌ها و دلایل ارتکاب آن را بر می‌شمارد و راه‌های تشخیص و پیش‌گیری از آن را نشان می‌دهد.

درآمد

در گذشته‌های دور که ثبت و نگهداری دستاوردهای علمی و پژوهشی، کمتر و به دشواری امکان‌پذیر بود و محققان به‌آسانی به منابع علمی دسترسی نداشتند و بیشتر تجربه‌ها و اندیشه‌ها به صورت شفاهی منتقل می‌شد، نوشته‌ها و آثار علمی اغلب حاصل کوشش‌های فردی نویسندگان تلقی می‌شد و از ارجاع و استناد به منابع علمی تحقیق خبری نبود. با گسترش فنون و امکانات ثبت و نگهداری و نشر کتاب، دانشمندان و محققان برای ارج نهادن به کوشش‌های علمی پیشینیان و امانت‌داری در انتقال دستاوردهای فکری، هر گاه در نوشته‌های خود از آثار گذشتگان سود می‌بردند، به آن آثار اشاره می‌کردند. نسبت دادن آثار علمی دیگران به خود و استفاده از نوشته‌های دیگران در پژوهش‌ها بدون اشاره به

مشخصات منابع و نام و نشان پدیدآورندگان اصلی منابع تحقیق، همواره کاری ناپسند و غیر اخلاقی، و نوعی دزدی به شمار می‌آمده است. اصطلاح سرقت علمی یا ادبی، اشاره به همین لغزش پژوهشی دارد.

امروزه، با فراگیر شدن ابزارهای نشر اندیشه و دانش، و با تنوع کاربری پژوهش‌های علمی و دانشگاهی، موضوع امانت‌داری در استفاده از آثار علمی دیگران، اهمیت بیشتری یافته است. دامنه بحث سرقت علمی، گسترده‌تر شده و آموزش شیوه‌های درست بهره‌گیری از منابع علمی به دانشجویان و پژوهشگران برای پرهیز از سرقت علمی، ضرورت یافته است. سرقت علمی، نسبت به گذشته تعریفی روشن‌تر دارد و امکاناتی برای کشف و تشخیص مصادیق آن فراهم آمده است. دانشگاه‌ها و مراکز علمی برای مبارزه با آن، قوانینی تصویب کرده‌اند و متخلفان را بر اساس آن قوانین مجازات می‌کنند.

اهمیت بحث سرقت علمی، در پژوهش‌های علوم اسلامی دوچندان است. پژوهش‌های علوم اسلامی به دلیل پیوندی که با آموزه‌های دینی و اخلاقی دارد، سزاوار است پاکیزه از هرگونه شائبه تقلب و رفتار غیر اخلاقی سامان یابد و ساحت آن از سرقت علمی پاک بماند. بنابراین، بر پژوهشگران حوزه علوم اسلامی است که مفاهیم، مصداق‌ها و انواع سرقت علمی را به‌نیکی بشناسند و برای پرهیز از فرو افتادن در ورطه انتحال، شیوه‌های درست استناد و ارجاع به منابع تحقیق را بیاموزند و در نوشته‌های خود به کار بندند.

این مقاله، نخست تعریفی فراگیر از سرقت علمی ارائه می‌کند و به ترسیم چشم‌اندازی کوتاه از پیشینه آن می‌پردازد. سپس به موضوع سرقت علمی در فضای دیجیتال اشاره می‌کند و در ادامه، انواع سرقت علمی، انگیزه‌ها و دلایل ارتکاب آن را بر می‌شمارد و راه‌های تشخیص و پیش‌گیری از آن را نشان می‌دهد.

تعریف سرقت علمی

استفاده مستقیم و غیر مستقیم از نوشته‌های دیگران در نگارش کتاب و مقاله، بدون اشاره به منابع، یا با استناد ناقص و نادرست را انتحال، یعنی «به‌خود بستن»، یا سرقت علمی می‌گویند (اسلامی، ۱۳۹۰ الف). در کنار اصطلاح سرقت علمی، اصطلاحاتی چون: سرقت ادبی، سخن‌ربایی و دست‌برد علمی را نیز برای این موضوع به کار می‌برند. در زبان انگلیسی نیز از واژه پلیجریزم (۱) استفاده می‌شود. اسلامی (۱۳۹۳ الف)، این معادل‌ها را غلط‌انداز و نارسا می‌داند؛ «چون هنگامی که می‌گوییم «سرقت علمی»، گویی تنها در عرصه مباحث علمی، سرقت رخ می‌دهد و گاه که گفته می‌شود «سرقت ادبی»، باز به نظر می‌رسد که سخن از سرقت در عرصه ادبیات و مباحث شعری و ادبی است. باید دانست که «انتحال»، واژه دقیق و فراگیری است که به دقت، سرشت و ماهیت این عمل غیر اخلاقی را نشان می‌دهد. انتحال، به معنای به خود بستن چیزی است که از آن ما نیست.» (اسلامی، ۱۳۹۳ ب). بهره‌گیری از یک منبع، بدون ارجاع درست به آن، حتی اگر قصد فریب هم در کار نباشد، سرقت علمی و انتحال به حساب می‌آید. (اسلامی، ۱۳۹۳ الف)

پیشینه سرقت علمی

دست‌برد به آثار و نوشته‌های علمی دیگران، موضوع تازه‌ای نیست و سابقه آن به صدها سال پیش باز می‌گردد. در میان دانشمندان اروپایی، در اوایل قرن هفدهم، بن جانسون (۲) نخستین کسی بود که واژه «دست‌برد علمی» را به کار برد. (بهادری، ایزدی و حسین‌پورفرد، ۱۳۹۱) در میان محققان، نویسندگان و شاعران اسلامی و بومی نیز از یک سو، کسانی چون: جلال‌الدین سیوطی، ابوالقاسم هجویری، سعدالدین تفتازانی و سید علی‌خان مدنی شیرازی، در کتاب‌های خود از

غارت آثارشان می‌نالد و از آن به خدا پناه می‌برد. (اسلامی، ۱۳۹۳ الف) از سوی دیگر، دانشمندان و نویسندگانی بزرگ چون ابن‌سینا و ملاصدرا در معرض اتهام انتحال قرار دارند. (اسلامی، ۱۳۹۰ ب؛ ثبوت، ۱۳۹۲)

در سنت بومی و اسلامی، اساساً دو نوع مواجهه در مورد پیشینه انتحال وجود دارد؛ در یک سو کسانی هستند که موضوع انتحال و سرقت علمی را منتفی دانسته و نقل عبارات دیگران بدون ذکر منبع را در گذشته، کاری موجه می‌دانند و در دفاع از کسانی چون ابن‌سینا و ملاصدرا، بر این باورند که «مالکیت خصوصی افراد نسبت به گفته‌ها و نوشته‌های خویش، به شکلی که در عصر ما به آن نگاه می‌کنند، در آن اعصار مطرح نبوده است و [پیشینیان] عموماً نقل از آثار دیگران بدون ذکر مأخذ را مجاز می‌دانسته‌اند.» (ثبوت، ۱۳۹۲) در سوی دیگر، کسانی هستند که معتقدند حتی در گذشته‌های دور نیز، نقل نوشته‌های دیگران بدون ذکر منبع مجاز نبوده است و با اشاره به توصیه‌های بزرگان و عالمان دینی بر امانت‌داری در نقل سخنان دیگران، بر اهمیت و ضرورت این موضوع تأکید می‌کنند. این گروه بر این باورند که «اصولاً در سنت اسلامی رعایت حقوق مؤلفان و استناد درست به آن‌ها را لازمه سپاس‌گزاری در عرصه علم و برکت علمی می‌دانستند.» (اسلامی، ۱۳۹۳ ج) بحث سرقت علمی در گذشته از چنان اهمیتی برخوردار بوده است که گاه برخی از نویسندگان بزرگ به طور مفصل در کتاب‌های خود به آن پرداخته‌اند و زوایای آن را کاویده‌اند. مثلاً «سیوطی [در یکی از کتاب‌هایش] فصل کوتاهی را به این بحث اختصاص می‌دهد و نامش را چنین می‌گذارد: «وَمِنْ بَرَكَهَةِ الْعِلْمِ وَ شُكْرِهِ عَزْوُهُ إِلَى قَائِلِهِ» (۳) و در آن می‌نویسد: «و به همین سبب، در نوشته‌هایم حرفی را نمی‌بینی جز آن که به گوینده‌اش نسبت داده شده و مشخص گشته است که در چه جای از کتابش آمده است.» (اسلامی، ۱۳۹۳ ج)

به هر روی، امروزه کسی در ناپسندی و غیر اخلاقی بودن انتحال یا سرقت علمی تردیدی ندارد و همه پژوهشگران و نویسندگان برای حفظ آبروی خویش و بر کنار ماندن از اتهام سرقت علمی، ناگزیرند کمترین استفاده از آثار و اندیشه‌های دیگران در نوشته‌های خود را به طور دقیق مشخص کنند.

سرقت علمی در فضای دیجیتال

گسترش روزافزون پایگاه‌های اینترنتی و دسترسی آسان به انبوه اطلاعات شامل: کتاب‌ها، مقاله‌ها و دیگر انواع متون علمی و غیر علمی در اینترنت، زمینه لغزش برخی از دانشجویان و پژوهشگران را در استفاده نادرست از این منابع فراهم آورده است. برخی از دانشجویان و پژوهشگران، آگاهانه یا ناآگاهانه، با در کنار هم قرار دادن قطعاتی از نوشته‌های دیگران بدون استناد و ارجاع درست به منابع، به آسانی دست به مقاله‌سازی می‌زنند و در واقع، مرتکب سرقت علمی می‌شوند. البته به همان میزان که زمینه استفاده نادرست از منابع علمی در فضای دیجیتال فراهم است، کشف و تشخیص موارد سرقت علمی نیز از طریق وبسایت‌ها و نرم‌افزارهای اینترنتی، به راحتی امکان‌پذیر است.

انواع مصداق‌های سرقت علمی

به طور کلی، سرقت علمی در دو حالت رخ می‌دهد:

۱. استفاده از آثار دیگران بدون استناد و ارجاع؛
 ۲. استفاده از آثار دیگران با استناد و ارجاع ناقص و نادرست.
- هر یک از این دو حالت، خود مصداق‌هایی دارد. ستوده، رفیع و میرزایی (۱۳۸۹)، انواع مصداق‌های سرقت علمی در دو حالت «بدون استناد» و «با استناد نادرست» را به شرح زیر نشان داده‌اند:

جدول ۱: انواع سرقت علمی، به نقل از: ستوده، رفیع و میرزایی (۱۳۸۹)، با اندکی تغییر.	
انواع سرقت علمی بدون استناد به اثر اصلی	<p>۱. نویسنده، اثر دیگری را به طور کامل، کلمه به کلمه و بدون هیچ تغییری به نام خود منتشر کند؛</p> <p>۲. نویسنده، بخش‌های مهم اثر خود را از یک منبع، بدون هیچ تغییر رونویسی و آن را زاده تأملات خود وانمود کند؛</p> <p>۳. نویسنده، بخش‌های مهمی از اثر خود را از چند منبع مختلف برگیرد، تغییرات جزئی در جملات آن ایجاد کند؛ اما بیشتر عبارتهای اصلی حفظ شود؛</p> <p>۴. نویسنده، مطالبی از یک منبع بردارد، محتوای اصلی منبع را حفظ کند؛ اما کلمات کلیدی و عبارتها را تغییر دهد؛</p> <p>۵. نویسنده، بخش‌هایی از منابع دیگر را تفسیر نموده و آنها را با هم متناسب و هماهنگ کند و از اشاره به منابع سر باز زند؛</p> <p>۶. نویسنده، بخش‌های عمده‌ای از آثار منتشرشده خود را به طور گسترده در آثار بعدی استفاده کند؛ بی آن‌که به اثر قبلی خود ارجاع دهد.</p>
انواع سرقت علمی با استناد به اثر اصلی	<p>۱. نویسنده، تنها نام پدیدآور را برای یک منبع ذکر کند؛ اما اطلاعات کامل منبع را نادیده بگیرد؛</p> <p>۲. نویسنده، اطلاعات دقیق منبع را ارائه ندهد؛ به گونه‌ای که یافتن منبع اصلی تقریباً ناممکن باشد؛</p> <p>۳. نویسنده، اطلاعات منبع را به درستی ذکر کند؛ اما متنی را که از آن منبع به صورت کلمه به کلمه رونویسی کرده است، در گیومه یا کوتیشن (۴) قرار ندهد؛</p> <p>۴. نویسنده، همه منابع را به درستی ذکر کند و متون رونویسی‌شده را در گیومه یا علامت نقل قول قرار دهد، اما تمام اثر برگرفته از دیگر آثار باشد و اگر بنا باشد مطالب برگرفته شده حذف شود، چیزی به عنوان اثر اصلی باقی نماند؛</p> <p>۵. نویسنده در مواردی به منبع اصلی استناد کند؛ اما مباحث دیگری را از همان منبع، بدون استناد تفسیر کند. در چنین مواردی، نویسنده می‌کوشد این تفسیرها را به عنوان تجزیه و تحلیل خود از مطالب استنادشده وانمود کند.</p>

نکته پایانی در این بخش این‌که، چنین نیست که سرقت علمی همواره در قالب رونویسی از نوشته‌های دیگران بدون ارجاع و استناد درست محقق شود، بلکه انواع دیگری نیز دارد. «سرقت ایده»، «سرقت ساختار»، «خودرایی یا خودانتخالی» را می‌توان از دیگر مصداق‌های سرقت علمی بر شمرد. (صلح‌جو، ۱۳۸۷)

انگیزه‌ها و دلایل سرقت علمی

سرقت علمی گاه به صورت ناخواسته و ناآگاهانه و از روی ناآشنایی با اصول استناد و ارجاع در نگارش علمی روی می‌دهد و گاه به صورت آگاهانه به وقوع می‌پیوندد. (نورمحمدی، ۱۳۹۳) سهل‌انگاری در استفاده از آثار دیگران و مشخص نکردن منابع، در هر حال، سرقت علمی به شمار می‌آید و هیچ توجیهی، فرد خاطی را از اتهام سرقت علمی برکنار نخواهد داشت.

افراد در موقعیت‌های مختلف با انگیزه‌ها و اهداف مختلف ممکن است دست به سرقت علمی بزنند. برخی امکان دارد با برگرفتن قطعاتی از نوشته‌های دیگران و کنار هم قرار دادن آن، بدون اشاره به منابع اصلی، مقاله یا کتابی صورت دهند و آن را برای به دست آوردن وجهه علمی و شهرت پژوهشی به نام خود منتشر کنند. حتی ممکن است این کار با انگیزه مالی صورت پذیرد. اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها برای ارتقای رتبه علمی و شغلی موظف‌اند هر ساله مقالات پژوهشی به دانشگاه خود ارائه کنند؛ گاه دیده شده است کسانی با این انگیزه دست به سرقت علمی زده‌اند. دانشجویان بیش از همه در معرض ارتکاب سرقت علمی هستند. دانشجویان بیشتر به دلیل تنگنای زمانی و برای گرفتن نمره قبولی، در حالی که خود از عهده کار پژوهشی و نگارش علمی بر نمی‌آیند، مرتکب سرقت علمی می‌شوند.

بنابراین، به طور خلاصه، رایج‌ترین انگیزه‌ها و دلایل سرقت علمی را این‌گونه می‌توان برشمرد:

۱. کسب شهرت در جامعه علمی؛
۲. ارتقای شغلی؛
۳. انگیزه مالی از نشر آثار؛
۴. ارائه تکلیف درسی و ارتقای تحصیلی.

راه‌های کشف و تشخیص سرقت علمی

شاید در گذشته، بررسی‌های انسانی و آشنایی با کتاب‌ها و منابع علمی، تنها راه تشخیص سرقت علمی بود و بسیاری از نمونه‌های دست‌برد به آثار و نوشته‌های دیگران، از چشم‌ها دور می‌ماند؛ اما امروزه با پیشرفت فناوری اطلاعات و با استفاده از نرم‌افزارهای دقیق و حساس، به راحتی می‌توان موارد سرقت علمی را شناسایی کرد.

شیوه کار نرم‌افزارهای کشف و تشخیص سرقت علمی، غالباً به این ترتیب است که نخست متن همه کتاب‌ها، مقاله‌ها و پایان‌نامه‌ها را در بانک‌های اطلاعاتی ذخیره می‌کنند و سپس امکان بررسی و مقایسه نوشته مورد نظر، اعم از: کتاب، مقاله یا پایان‌نامه را با محتوای بانک‌های اطلاعاتی فراهم می‌آورند. بر اساس الگوریتم‌ها و دستورعمل‌هایی که نرم‌افزار بر اساس آن کار می‌کند، مشابهت‌های احتمالی متن مورد نظر با متون موجود در بانک‌های اطلاعاتی مشخص می‌شود. نرم‌افزار می‌تواند مواردی را که نویسنده از متون و منابع دیگر استفاده نموده، اما به درستی به آن استناد نکرده است، مشخص کند.

مرادی و قربانی بوساری (۱۳۹۳)، معروف‌ترین نرم‌افزارهای تشخیص سرقت علمی را به این ترتیب معرفی کرده‌اند. برخی از این نرم‌افزارها و پایگاه‌ها، به صورت رایگان به کاربران ارائه خدمات می‌کنند و خدمات برخی دیگر در برابر دریافت هزینه خواهد بود:

۱. آنتی پلجریست www.anticutandpaste.com :
۲. داک کوب www.doccop.com :
۳. کپی اسکپ www.copyscape.com :
۴. ترنیتین www.turnitin.com :
۵. اسمال تولز www.smallseotools.com/plagiarism :
۶. داست بالز www.dustball.com/cs/plagiarism :
۷. آکادمیک پلجریزم www.academicplagiarism.com :

۸. پلج اسکن www.plagscan.com :

۹. پلیجریزم دیتکت www.plagiarism-detect.com :

۱۰. آی تنتیکیت www.ithenticate.com :

سامانه مشابه یاب متون نور (سمیم) (۵) نیز به عنوان نخستین سامانه پیش گیری از سرقت علمی در ایران، به تازگی در مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، ایجاد و راه اندازی شده است. بخشی از ویژگی های سامانه سمیم نور به قرار ذیل می باشد؛ این ویژگی ها از اطلاعات موجود در پایگاه اینترنتی سمیم نور گرفته شده است :

۱. یافتن مقاله های مشابه با مقاله کاربر؛

۲. نمایش درصد مشابهت متون، به صورت کلی و به تفکیک مقالات؛

۳. عدم گزارش موارد کوتاه و پرتکرار؛

۴. مقاوم در برابر تغییر: چنانچه کاربر، قسمتی از متن را تغییر داده باشد، همچنان می توان مشابهت ها را یافت؛

۵. نمایش محل دقیق مشابهت میان دو مقاله و مقایسه آن ها؛

۶. امکان مقایسه مقاله کاربر و مقاله های مشابه، به صورت دو پنجره جداگانه.

بانک اطلاعاتی سامانه سمیم نور، شامل صدها هزار مقاله تمام متن حوزه علوم انسانی ارائه شده در پایگاه مجلات نورمگز (۶) است و نسخه آزمایشی آن با نشانی samimnoor.ir در دسترس کاربران قرار دارد. در گام های پسین، بانک اطلاعاتی این سامانه با داده های بیشتری شامل ده ها هزار کتاب و منبع ارائه شده در نرم افزارهای مرکز، و همچنین کتابخانه دیجیتال نور (نور لایب) (۷) گسترش خواهد یافت و قابلیت های آن بهینه سازی خواهد شد. با فراهم سازی امکان اتصال این سامانه به بانک های اطلاعاتی سایر رشته ها، می توان دامنه کار این سامانه را گسترش داد. این سامانه، به سردبیران و داوران مجله های علمی، برای جلوگیری از سرقت های آشکار علمی، کمک شایانی می کند.

روش های پیش گیری از سرقت علمی

برخی از مهم ترین روش های پیش گیری از سرقت علمی به شرح ذیل است:

۱. توسعه نرم افزارهای تشخیص سرقت علمی

پیش گیری از گسترش سرقت علمی، مستلزم شناسایی موارد سرقت علمی در آثار و نوشته هایی است که منتشر می شود. بنابراین، توسعه نرم افزارهای کشف و تشخیص سرقت علمی، پیش نیاز برخورد با متخلفان است. تا کنون در این زمینه گام هایی برداشته شده و نرم افزارهایی فراهم آمده است؛ اما این نرم افزارها، تنها بخش محدودی از فضای نشر را پوشش می دهد و گسترش این نرم افزارها برای پوشش کامل فضای نشر کشور، ضرورتی آشکار دارد.

۲. مجازات های قانونی

شاید نتوان سرقت علمی را ریشه کن کرد؛ اما تا حد بسیاری می توان از آن جلوگیری کرد. (اسلامی، ۱۳۹۳ ب) تعیین مجازات های قانونی برای کسانی که مرتکب رفتار غیر اخلاقی سرقت علمی می شوند، از مؤثرترین راه های پیش گیری

از گسترش این ناهنجاری در عرصه پژوهش شمرده می‌شود. دانشگاه‌ها و مجامع علمی معتبر دنیا، قوانین سخت‌گیرانه‌ای برای این موضوع در نظر گرفته‌اند. آشکار شدن سرقت علمی در سطوح مختلف، موجب رسوایی و بی‌اعتباری کامل کسانی که دست به سرقت علمی زده باشند خواهد شد. در دانشگاه‌ها و مراکز علمی معمولاً کسانی که سرقت علمی آن‌ها آشکار می‌شود، از کار برکنار یا برای مدتی تعلیق می‌شوند. با همه این‌ها، در کشور ما هنوز قوانین و مقررات بازدارنده برای مبارزه با این ناهنجاری پژوهشی تصویب نگردیده و مجازات‌های مناسب برای خاطیان در نظر گرفته نشده است.

۳. آموزش پرهیز از سرقت علمی

با آموزش پرهیز از سرقت علمی به دانش‌آموزان، دانشجویان و پژوهشگران، تا حد فراوانی می‌توان از گسترش پدیده شوم سرقت علمی در مجامع آموزشی و دانشگاهی کاست. آموزش پرهیز از سرقت علمی، چیزی جز آشنایی با شیوه‌های درست استناد و ارجاع در نگارش علمی نیست. پژوهشگران و نویسندگان باید بدانند دقیقاً در چه مواردی و به چه صورت به منابع تحقیق اشاره کنند. البته موضوع به همین سادگی هم نیست و بحث استناد و ارجاع، خود پیچیدگی‌ها و دشواری‌هایی دارد. از یک سو، تنوع شیوه‌های استناد و ارجاع، و از سوی دیگر، تنوع منابع اطلاعاتی از قبیل: کتاب، مقاله، پایان‌نامه و منابع الکترونیکی، چاپی، صوتی یا تصویری، کار استناد و ارجاع را برای دانشجویان و پژوهشگران تازه‌کار دشوار می‌سازد.

بحث درباره چند و چون ارجاع و استناد، مفصل است. در این بخش از مقاله، تنها به بیان چند نکته در این باره بسنده می‌شود:

۱. منظور از ارجاع و استناد، آوردن مشخصات منبعی است که پژوهشگر به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در نوشته خود از آن مطلب نقل کرده است.
۲. هر گاه پژوهشگر، واژه، عبارت، جمله یا پاراگرافی را به طور مستقیم از منبعی نقل کند، باید محدوده آن را با گیومه یا نشانه نقل قول مشخص کند؛ اما اگر عبارت یا اندیشه‌ای را به طور غیر مستقیم، یعنی با عباراتی جدید بیاورد، نیازی به مشخص کردن محدوده آن نیست؛ اما در پایان عبارت باید به منبع اشاره شود.
۳. صدها شیوه برای استناد و ارجاع در نگارش‌های علمی وجود دارد که از میان آن‌ها شمار اندکی مقبولیت عمومی و جهانی یافته است. در یک نگاه کلی، این شیوه‌ها را به دو دسته «درون‌متنی» و «برون‌متنی» تقسیم می‌کنند. صرف نظر از امتیاز و برتری هر یک از این شیوه‌ها، لازم است پژوهشگر، اولاً شیوه استنادی را بر اساس دستورعمل مجله یا مرکز علمی که برای آن مقاله می‌نویسد، برگزیند و دیگر این‌که در سراسر مقاله یا اثر خود، از یک شیوه استنادی واحد استفاده کند.
۴. پژوهشگر، تنها باید به منابع واقعی که به طور مستقیم به آن‌ها مراجعه کرده است، استناد کند و چنانچه مطلبی را در منبعی ببیند که آن منبع خود، مطلب را از جای دیگری نقل نموده، پژوهشگر باید منبع اصلی را بیابد و به آن استناد کند و اگر به منبع اصلی دسترسی ندارد، باید به منبع «واسط» استناد کند و بدون مراجعه به منبع اصلی، نباید به آن استناد دروغین کند. (اسلامی، ۱۳۹۲)
۵. «دانش عمومی، نیاز به ارجاع ندارد.» (اسلامی، ۱۳۹۲) استناد به منابع برای مطالب و مباحثی که به دلیل فراگیر شدن و آگاهی همه مردم از آن‌ها، به دانش عمومی تبدیل شده‌اند، پسندیده نیست. البته مصداق دانش عمومی را باید به‌درستی تشخیص داد.

سرقت ایده در سایه قوانین کهنه کپی رایت

حق مالکیت معنوی اثر یا همان «کپی رایت» قوانین بین المللی دارد. در بسیاری از نقاط دنیا سرقت ایده ها و اختراعات جرم محسوب شده و مالکیت فکری و حقوق معنوی افراد محترم شمرده می شود. اما در ایران با وجود خلاقیت ها، ایده ها و اختراعات بی شمار هنوز در برخی موارد، حقوق اخلاقی و معنوی پدیدآورندگان به رسمیت شناخته نمی شود.

به گزارش مشرق به نقل از خراسان، مشکل اصلی در این زمینه ضعف قوانین داخلی و دخالت مستقیم بخش دولتی است. هنگامی که قوانین رعایت نمی شود و با سارقان ایده ها برخورد جدی نمی شود، خود به خود در عملیاتی کردن ایده ها و تجاری سازی تولیدات علمی، به مشکل برمی خوریم و کار به جایی می رسد که اقتصادمان تولیدمحور نیست و علوم نیز فقط در حد ایده و پشت دیوار بلند تجاری سازی متوقف می ماند.

کپی رایت چیست؟

حق مالکیت معنوی اثر یا کپی رایت مجموعه ای از حقوق انحصاری است که به ناشر یا پدیدآورنده یک اثر اصل و منحصر به فرد تعلق می گیرد و شامل حقوقی از قبیل نشر، تکثیر و الگوبرداری از اثر می شود.

در بیشتر حوزه های قضایی، حق نشر از آغاز پدیدآمدن یک اثر به آن تعلق می گیرد و نیازی به ثبت اثر نیست. معادل این حق در نظام های حقوقی همان حق مولف است.

دارندگان حق مالکیت معنوی اثر برای کنترل تکثیر و دیگر بهره برداری ها از آثار خود در زمان مشخصی، حقوق قانونی و انحصاری دارند.

دکتر «جعفری لنگرودی» مدرس دانشگاه در توضیح کپی رایت می گوید: کپی رایت نوعی حفاظت قانونی از آثار چاپ شده و چاپ نشده ادبی، علمی و هنری است. این آثار به هر صورت که عرضه شده و دارای ماهیتی قابل درک باشد (یعنی دیده، شنیده یا لمس شود)، شامل این حمایت خواهند بود. این قانون به خالق اثر اجازه می دهد تا از حقوق انحصاری تکثیر، اقتباس در شیوه بیان، پخش و نمایش عمومی اثر بهره مند شود.

به گفته وی اگر چه در کشور ما موضوع کپی رایت بیشتر در حوزه ادبی- هنری مورد نظر و مطرح است ولی امروزه تمام ایده ها مالکیت فردی و حقوق معنوی دارند.

ابعاد حقوق مالکیت معنوی

موضوع مالکیت فکری که ناشی از هنر و ابتکارات انسان است بحث نوینی نیست زیرا با پیدایش انسان، مالکیت فردی نیز به وجود آمده است.

صاحب نظران حوزه علم و فناوری می گویند: امروزه درباره اهمیت مالکیت فکری (معنوی) و حفظ آن در سطوح ملی، منطقه ای و بین المللی، مباحث فراوانی مطرح است. گسترش ارتباطات از طریق شبکه جهانی اینترنت، قابلیت دسترسی سریع و آسان به تمامی اطلاعات و سوء استفاده برخی افراد از آثار و دستاوردهای دیگران، بر اهمیت اعتبار و حفظ این نوع مالکیت افزوده است.

به گفته آنان برخی سازمان های بین المللی به خصوص سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO) به منظور تبیین و گسترش مالکیت معنوی در بین جوامع مختلف و محیط الکترونیکی، تحقیقات و بررسی هایی انجام داده است تا ابعاد و

ویژگی های آن را به گونه ای بهتر و دقیق تر مشخص کند و در این راستا قانون حمایت از نشانه های جغرافیایی به همراه موضوعاتی چون «طرح صنعتی، مدارهای یکپارچه، نرم افزار رایانه ای و اسرار تجاری» نیز مورد توجه قرار دارد.

اما قوانین و مقررات داخلی ایران در زمینه حمایت از مالکیت فردی کدام است؟ دکتر «محمد جعفر جعفری لنگرودی» می گوید: قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب ۱۳۱۰، ۴، ۱، آیین نامه اجرای قانون ثبت علائم تجاری و اختراعات مصوب ۱۳۳۷، آیین نامه نصب و ثبت اجباری علائم صنعتی مصوب ۱۳۲۸، ۲، ۳، قانون ثبت ارقام گیاهی مصوب سال ۱۳۸۲ و قانون حمایت از نشان های جغرافیایی از جمله مقررات وضع شده در این حوزه است.

علاوه بر این قوانین حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان، ضوابط ساخت و تولید برخی داروها، فرآورده های بیولوژیک و طرح ثبت اختراعات طرح های صنعتی نیز وجود دارد.

سرقت! چرا؟

با توجه به فراوانی اختراعات، خلاقیت ها و ایده های علمی در کشور که ظرفیت تجاری سازی هم دارند دلیل سرقت برخی ایده ها یا نرسیدن به مرحله طرح یا تجاری سازی آن ها چیست؟ این سوال را با مدیرعامل موسسه رده بندی ایرانیان مطرح می کنیم. مهندس «حسن رضا صفری» در پاسخ ما می گوید: در ایران قوانین کپی رایت و حمایت از ثبت اختراعات چندان کارآمد نیست، واقعیت این است که در مقوله کپی رایت آن چه هست و باید رعایت شود انجام نمی شود. اما این که باید جلوی سرقت ایده ها را بگیریم و در حوزه ایده ها و تولیدات علمی نیز برنامه داشته باشیم، یک بحث اصولی و اساسی است.

وی با اشاره به این که ما برای اولین بار توسط موسسه رده بندی ایرانیان و از طریق یک شرکت کره ای توانسته ایم یک سازه حفاری متحرک را که طراحان ایرانی ساخته اند ثبت اختراع کنیم. اما به دلیل برخی مشکلات داخلی، برخی افراد ایده های خود را از طریق دیگر کشورها ثبت اختراع می کنند.

«صفری» می افزاید: این بحث که دولت باید نظارت کند یا این که این وظیفه اشخاص و بخش خصوصی است خودش جای سوال دارد، دولت نمی تواند در این قضایا خوب عمل کند چرا که در پی حفظ منافع حاکمیتی خودش است. با توجه به این که در ثبت اختراع این افراد هستند که منافع مادی و معنوی دارند، دولت نمی تواند از این سیستم حمایت کند. به همین سبب برای حمایت از حاکمیت معنوی، باید اسناد و مدارک ثبت اختراع را به انجمن ها، اتحادیه ها و بخش غیردولتی سپرد.

مدیرعامل موسسه رده بندی ایرانیان می گوید: اگر در مواردی سرقت ایده ای صورت گرفت یا مشکلی بعد یا قبل از ثبت اختراع به وجود آید، این شرکت ها و انجمن ها می توانند قبل از پی گیری های قضایی و دادگاهی شدن صاحبان ایده ها، حقوق تولیدکنندگان را راحت تر پی گیری کنند. وی تصریح می کند که دولت ظرفیت کاملی برای ثبت اختراع ندارد ولی بخش خصوصی این امکان را دارد که کپی کردن ایده ها را بررسی و اعلام نظر کند.

وی می افزاید: تصور کنید اگر بخش خصوصی ایده یا اختراعی را تأیید کرده باشد، از تأیید دوباره چنین ایده ای امتناع می کند. در این صورت ضمن کنترل و پایش ایده ها از خدمات پس از فروش آن ها هم حمایت می کند. اگر در مواردی نیز مشکلی هم پیش آید بدون نگرانی از آن چه که ثبت کرده است دفاع و حمایت خواهد کرد.

عملکرد دیگر کشورها نشان می دهد که برای سارقان ایده ها و نقض کنندگان قانون کپی رایت مجازات های سنگینی در نظر گرفته شده است. مثلاً از جمله مجازات های تعیین شده از سوی دولت فدرال آمریکا برای نقض قانون کپی

رایت، پرداخت ۵۰۰ هزار دلار جریمه نقدی یا مجازات ۵ سال زندان یا هر دوی این موارد است و یا این مجازات شامل کسانی می شود که برای اولین بار مبادرت به نقض این قانون کرده اند. افرادی هم که برای چندمین بار اقدام به نقض قانون کپی رایت کرده اند به پرداخت یک میلیون دلار جریمه نقدی و یا ۲۰ سال زندان محکوم می شوند.

موانع اجرای قانون حق مالکیت معنوی اثر (کپی رایت) در ایران

رئیس کمیسیون نرم افزار سازمان نظام صنفی رایانه ای هم چندی قبل در گفت و گو با خبرگزاری مهر موانع اجرای قانون کپی رایت در ایران را تشریح کرد و گفت: کشور برای پیوستن به کنوانسیون «برن» (حمایت از کپی رایت) هنوز تردید دارد. در حال حاضر نیز برنامه ای برای پیوستن به این کنوانسیون وجود ندارد.

مهندس «مهران خوانساری» درباره رعایت قانون کپی رایت در کشور گفت: به اعتقاد من رفتار قانون گذار در کشور ما در خصوص حمایت از کپی رایت همواره با تردید و احتیاط توأم بوده است، حتی در پیوستن به نظام های بین المللی برای حمایت از مالکیت های معنوی نیز تردید وجود داشته و دارد.

وی اظهار داشت: کشور ما در سال ۱۳۳۷ شمسی برای حمایت از علائم و اختراعات به قرارداد پاریس و در سال ۱۳۸۰ شمسی برای ثبت بین المللی علائم به کنوانسیون مادرید ملحق شد. اما برای پیوستن به کنوانسیون «برن» (که از کپی رایت حمایت می کند) هنوز هم تردید دارد. در حال حاضر هم برنامه ای برای پیوستن به این کنوانسیون در نظر گرفته نشده است.

وی عنوان کرد: در مورد کپی رایت علاوه بر تردید هایی که در خصوص لزوم حفظ حقوق مولف و مصنف وجود دارد، یکی از دغدغه های همیشگی کشورهای جهان سوم این بوده است که پیوستن به نظام های بین المللی حمایت از کپی رایت به واسطه لزوم پرداخت مبالغ کلان بابت دریافت و خرید حق انتشار کتب، نشریات و آثار علمی و نرم افزارها، روند انتقال علم و فناوری به این کشورها را متوقف یا دست کم کند می سازد. البته ذکر این نکته نیز ضروری است که در یک جامعه نرم افزاری که قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم افزار (Copy Right) رعایت نشود، نمی توان به اجرای مقررات دیگری خوشبین بود.

خوانساری در ادامه به مشکلات و چالش های این حوزه اشاره کرد و افزود: مجلس شورای اسلامی در دی ماه سال ۱۳۷۹ قانون حمایت از پدید آورندگان نرم افزارهای رایانه ای را تصویب کرد که می توان آن را گامی در مسیر ارائه راهکارهای مناسب برای حمایت از کپی رایت نرم افزار تلقی کرد. اما وضع و تصویب این قانون، قدم اول است و لازم است در این زمینه گام های بعدی و تکمیلی نیز برداشته شود.

او گفت: با توجه به نیازهای جدید و کاستی های موجود و سرعت تحول فناوری اطلاعات (که نرم افزار از مهم ترین ابزار آن است) بازنگری، اصلاح و تکمیل قانون با هدف تأمین حمایت منطقی و متعادل از کپی رایت نرم افزار ضروری به نظر می رسد.

به علاوه این که قانون باید توسط قاضیانی اجرا شود که آن ها هم به درک روشنی در خصوص کارآمدی و ضرورت این حوزه رسیده باشند در غیر این صورت تمامی تلاش های انجام شده برای حمایت از نرم افزار عقیم خواهد ماند.

وی برنامه ریزی دقیق و مشارکت تمامی نهادها و ارگان های درگیر با این مسئله را به منظور آشنایی، آموزش و نهادینه کردن این مفاهیم میان قاضیان ضروری دانست و اظهار داشت: خوشبختانه از دو سال گذشته با تشکیل شورای انتظامی در صنف این نقیصه تا حدود زیادی بر طرف شده است و در حال حاضر هم کارشناسان شورای انتظامی نظام

صنفی رایانه ای در استان های مختلف به صورت تخصصی با موضوع جرایم و تخلفات حوزه کپی رایت نرم افزار برخورد می کنند.

قانون قدیمی است

اما آیا قانون مصوب ۴۲ سال قبل پاسخگوی امروز جامعه ما در حوزه خلق آثار و ایده ها هست یا خیر؟ صاحب نظران کهنه بودن قانون و پیشرفت های علمی و رشد تولیدات در تمام آثار علمی، ادبی، هنری، صنعتی و... را سد راه عملیاتی شدن ابعاد مختلف حقوق مالکیت معنوی می دانند.

دکتر «عباس شیخ الاسلامی» مدرس دانشگاه و حقوقدان در این باره به ما می گوید: قوانین ما خیلی سنتی است. قانون حمایت از مولفان و مصنفان مربوط به سال ۱۳۴۸ است و در حقیقت پاسخگوی نیازهای جامعه امروز نیست.

به گفته وی با وجود این قانون بخشی از مسائل مربوط به سرقت ادبی در قانون مطبوعات قابل پی گیری است.

به نظر می رسد مجلس شورای اسلامی هم در پی این است که قانون مناسبی را در زمینه کپی رایت و تمام مولفه های فرهنگی، هنری و صنعتی وضع کند.

این حقوقدان می افزاید: حمایت های خوب با وضع قوانین کارآمد و موثر، لازمه رشد جامعه و گسترش و حفظ حقوق تألیفات، تصنیفات، تحقیقات و ایده ها و یافته های علمی و صنعتی است. در این راستا باید ۲ کار اساسی انجام شود، نخست سیستم ثبت تمام تألیفات، ایده ها و اختراعات و ابداع های تولید شده باید متمرکز و یک علامت ثبت و روالی مشخص برای این تولیدهای فکری ارائه شود.

اکنون ثبت یک طرح تحقیقاتی، یک روال دارد و ثبت یک ایده نیز روالی دیگر. برای ثبت شعر، سرود و نوشته های ادبی هم ساز و کاری جداگانه داریم. به نظر می رسد باید کاری کرد که این ثبت ها در یک سیستم متمرکز انجام شود. ثبت ها هم باید با سیستم های بین المللی همخوانی داشته باشد.

«شیخ الاسلامی» دومین راهکار اساسی را «وضع قانون متناسب با شرایط امروز جامعه» در حوزه کپی رایت و حمایت از ایده ها و خلاقیت ها و آثار هنری- ادبی- علمی و صنعتی می داند و می افزاید: قانون فعلی در این خصوص قدیمی است و در مواردی هم خلاء های قانونی دارد. تنوع قوانین هم در حوزه مصنوعات، مطبوعات، مولفان و... گیج کننده است. حتی حقوقدانان هم درباره قوانین متعدد و متنوع در این حوزه، تسلط کافی ندارند. لذا توصیه می شود یک قانون منسجم تدوین و ابلاغ شود تا در کنار ثبت رایانه ای و متمرکز مالکیت ها، بتوان از طرح ها و ایده ها و مصنوعات انسانی حمایت کرد و بهره گرفت.

راهبرد ملی

اما گویا همه راه ها به نبود قانون و نظام حمایتی ختم می شود. «سید مرتضی بختیاری» وزیر دادگستری اردیبهشت ماه امسال در همایش ملی نقش حقوق مالکیت معنوی در علوم پزشکی خواستار تدوین سند راهبرد ملی برای حمایت از حقوق مالکیت معنوی شد. او گفته بود: طراحی این نظام می تواند در جلب سرمایه گذاری خارجی، برانگیختن خلاقیت ها در اقتصادی دانش پایه و متناسب با نیازهای توسعه ای کمک کند.

وزیر دادگستری افزود: برای نیل به اهداف توسعه ای بلند مدت که در سند چشم انداز ۱۴۰۴ به آن اشاره شده است، نیاز به طراحی نظام حمایت از حقوق مالکیت معنوی داریم این امر ایجاب می کند تا اشکال گوناگون حمایت از حقوق مالکیت معنوی در سطوح ملی و بین المللی، بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد.

بختیاری تأکید می کند که دستیابی به چنین نظامی برای جمهوری اسلامی ایران ضرورت تام دارد تا در فضای جهانی شدن، به حاشیه رانده نشود.

وی با اشاره به ضرورت تدوین سند راهبرد ملی برای حمایت از مالکیت معنوی در کشور، از دبیرخانه شورای عالی سیاستگذاری در وزارت دادگستری که وظیفه هماهنگ سازی و هدایت امور مرتبط با حقوق مالکیت معنوی را در سطح ملی بر عهده دارد، می خواهد که با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و همه وزارت خانه های مرتبط، تدوین سند راهبرد ملی حمایت از مالکیت معنوی را در دستور کار خود قرار دهد.

جالب توجه این که در همین روزها «محمد رضا رحیمی» معاون اول رئیس جمهور نیز در نخستین همایش حمایت از حقوق مالکیت ادبی- هنری اعلام کرده بود: دولت وظیفه خود می داند تا در سریع ترین زمان ممکن، لایحه دفاع از حقوق مالکیت معنوی و هنری را به مجلس تقدیم کند. او گفته بود: پاسداری از حقوق مالکیت معنوی و هنری، از جمله حقوق مسلم در همه جوامع است.

وی با یادآوری این نکته که «نمی توان ادعای مسلمانی کرد، اما به حقوق مردم و صاحبان اندیشه دستبرد زد» می افزاید: در جوامع امروز، حق جنس و کالا را به رسمیت می شناسند و به محض آن که آن کالا مورد تعرض قرار گرفت، همه دستگاه ها به ویژه دستگاه قضایی فرد متعرض را به عنوان سارق مورد تعقیب قرار می دهند. از این رو به نظر می رسد ارزش تولیدات معنوی و ادبی از ارزش یک کالا کمتر است.

با این حال «محمد صادق مفتاح» معاون توسعه فناوری وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز خبر داده است که در سطح مدیران ارشد نظام، بحث قانون تألیف یا کپی رایت در دست بررسی است و قوه قضائیه باید فضای امنی را برای فعالیت در این بخش پیش بینی کند.

تازه ترین خبر هم که چند روز قبل توسط خبرگزاری مهر، به نقل از مدیرکل دفتر حقوقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انتشار یافت حاکی از ارائه درخواست الحاق ایران به پیمان جهانی «برن» از سوی این وزارت خانه به هیئت دولت و بررسی آن در کابینه است.

با توجه به اهمیت مباحث تولید علم، تجاری سازی و حمایت از حقوق معنوی تولیدکنندگان اثر و در شرایطی که قرار است ایران به سازمان تجارت جهانی بپیوندد الحاق به کنوانسیون های جهانی «برن و رم» و داشتن قانونی نظام مند و سیستم متمرکز ثبت ایده و اختراع و تولید ضرورتی اجتناب ناپذیر است.

منابع

۱. مبانی حقوق مالکیت فکری پژوهشکده باقرالعلوم
۲. Intellectual Property Theories, Yang D, Ch2, p22 2008
۳. صفایی، صص ۲۲۷-۲۳۸؛ کاتوزیان ص ۲۳-۲۴
۴. کاتوزیان، ص ۲۴
۵. Intellectual Property Theories, Yang D, Ch2, p25 2008
۶. https://en.wikipedia.org/wiki/Intellectual_property
۷. http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/tlr83&div=30&g_sent=1&collection=journals
۸. http://edu.nano.ir/index.php?actn=papers_view&id=204
۹. صفایی، ص ۲۲۸
۱۰. رتبه ۱۰۸ ایران در شاخص تامین حقوق مالکیت فکری. [خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) <http://www.irna.ir>]
۱۱. صفایی، سید حسین. دوره مقدماتی حقوق مدنی. جلد اول: اشخاص و اموال. چاپ دوم، تهران: نشر میزان، ۱۳۸۲، ISBN 964-5997-92-5
۱۲. کاتوزیان، ناصر. دوره مقدماتی حقوق مدنی: اموال و مالکیت. چاپ هفتم، تهران: نشر میزان، ۱۳۸۲، ISBN 964-5997-92-5

استاد گرامی لطفا بعد از مطالعه جزوه، پاسخ سوالات ذیل را تا تاریخ ۹۴/۱۲/۱۵ به ادرس ایمیل n.ensani@riau.ac.ir ارسال نمایید.

از ۹ سوال به ۷ سوال به دلخواه پاسخ دهید:

- ۱- سرقت علمی- ادبی چیست ؟
- ۲- نمونه های سرقت علمی- ادبی که مستلزم مجازات می باشند، را فهرست وار بنویسید
- ۳- علت به وجود آمدن سرقت علمی چیست؟
- ۴- سرقت علمی - ادبی چگونه رخ می دهد و راه حل های آن چیست؟
- ۵- راهکارهای پیشگیری از سرقت ادبی را بنویسید
- ۶- انواع Plagiarism را تشریح نمایید
- ۷- نرم افزارهای کشف دستبرد علمی را نام ببرید
- ۸- تکنیک های پارافریز یا Paraphrasing جهت رفع plagiarism را شرح دهید
- ۹- خزدی علمی از خود را به همراه انواع آن شرح دهید